

JEDZIEMY DO WÓD W...

Biuletyn informacyjny nr 3-4
Stowarzyszenia Gmin Uzdrowskich RP
grudzień 2012
ISSN 1427-0900

JEDZIEMY DO WÓD W...

STOWARZYSZENIE GMIN
UZDROWISKOWYCH RP

Biuletyn informacyjny nr 3-4, grudzień 2012 r.

Biuletyn wydany przez:
Stowarzyszenie Gmin Uzdrawiskowych RP
33-380 Krynica-Zdrój, ul. Czarny Potok 27/24
tel. 18 477 74 50, fax 18 477 74 51
ISSN 1427-0900

www.sgurp.pl
e-mail: biuro@sgurp.pl

Redakcja
Jan Golba
Iwona Drozd

Fotografie
Archiwum SGURP

Wydawnictwo i Drukarnia NOVA SANDEC
33-300 Nowy Sącz, ul. Lwowska 143
tel./fax 018 547 45 45, tel. 018 441 02 88
e-mail: biuro@novasandec.pl
www.novasandec.pl

Spis treści

Od Redakcji.....	5
------------------	---

Z ŻYCIA SGU RP

Posiedzenie Zarządu SGU RP w Sękowej (I. Drozd).....	7
Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków SGU RP w Szczawnicy (I. Drozd)	29
Podsumowanie XXI Kongresu Uzdrowisk Polskich w Szczawnicy (I. Drozd)	35
„Prywatyzacja na zdrowie” – przedruk z miesięcznika branżowego „Eurobuild Central and Eastern Europe”.....	39

PREZENTACJA GMIN CZŁONKOWSKICH SGU RP

Jaworze	47
Supraśl.....	53

UZDROWISKA PO LIFTINGU

Polanica-Zdrój	57
Sopot	61

REFERATY

Rola spa i wellness w kształtowaniu wizerunku nowoczesnego uzdrowiska. (dr Diana Dryglas)	65
Aktywność samorządów małych miast w innowacyjnym postrzeganiu funkcji lecnicztwa uzdrowiskowego. (dr inż. arch. Tomasz Grzegorz Ołdytowski)	79

Od redakcji

Oddajemy do rąk Państwa kolejny numer Biuletynu Informacyjnego Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych RP „Jedziemy do wód w ...”, życząc interesującej lektury w mroźne, zimowe dni.

Miło jest nam poinformować, że redakcja biuletynu informacyjnego „Jedziemy do wód w ...” podjęła decyzję o rozpoczęciu działań zmierzających do wprowadzenia wydawanej od wielu lat publikacji na listę czasopism naukowych.

Zapraszamy do współpracy wszystkie osoby, posiadające wykształcenie akademickie i zajmujące się badaniem i/lub dydaktyką w zakresie szeroko pojętej turystyki, uzdrowisk, samorządu, ekonomii itp. Tematyka artykułów przyjmowanych do publikacji musi mieścić się w zakresie problematyki szeroko rozumianej turystyki, uzdrowisk, samorządu, ekonomii i dziedzin pokrewnych.

Artykuły naukowe i przeglądowe mieszczące się w zakresie podanym przez wydawcę i przesłane do redakcji, po wstępnej akceptacji, będą poddawane recenzji stanowiącej kluczowy element systemu akceptowania i wyboru do druku. W skład zespołu recenzentów biuletynu informacyjnego „Jedziemy do wód w ...” weszli **prof. dr hab. Włodzisław Kuliński** oraz **prof. dr hab. Bogusław Sawicki**.

Jesteśmy przekonani, że przyjęcie biuletynu informacyjnego „Jedziemy do wód w ...” do ogólnokrajowej listy czasopism naukowych przyniesie wiele wymiernych korzyści dla wszystkich zainteresowanych stron.

Niniejszy biuletyn rozpoczynamy od sprawozdań z Walnego Zebrania Członków SGU RP w Szczawnicy i posiedzenia zarządu SGU RP w Sękowej oraz krótkiego podsumowania XXI Kongresu Uzdrawisk Polskich w Szczawnicy.

Zachęcamy do lektury artykułu „**Prywatyzacja na zdrowie**”, – powstałego przy współudziale SGU RP, a będącego przedrukiem z miesięcznika branżowego „Eurobuild Central and Eastern Europe.”

Na przełomie ostatnich kilku miesięcy do rodziny uzdrawiskowej stowarzyszonej w Stowarzyszeniu Gmin Uzdrawiskowych RP dołączyły gminy **Jaworze i Łeba**.

Serdecznie witamy w gronie gmin uzdrawiskowych i wierzymy, że wspólnie jeszcze lepiej wykorzystamy możliwości jakie pojawiają się przed gminami uzdrawiskowymi, – szczególnie w zakresie rozwoju i promocji, a także pozyskiwania środków unijnych na rozwój uzdrowisk.

Zagadnienie, jak ważna jest rola spa i wellness w kształtowaniu wizerunku nowoczesnego uzdrowiska przybliży nam w swoim referacie dr Diana Drygła z Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Interesujące spojrzenie na temat aktywności samorządów małych miast w innowacyjnym postrzeganiu funkcji lecznictwa uzdrawiskowego prezentuje dr inż. arch. Tomasz Ołdytowski z Politechniki Białostockiej.

Zachęcamy do lektury Biuletynu „Jedziemy do wód w...”.

Iwona Drozd
Kierownik Biura SGU RP

*Miłych i pogodnych Świąt Bożego Narodzenia
oraz wszelkiej pomyślności w Nowym Roku
wszystkim Czytelnikom
życzy
Redakcja*

Posiedzenie Zarządu SGU RP w Sękowej

W dniach **21-22 października 2012 r.** w Sękowej odbyło się kolejne posiedzenie Zarządu Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP, w którym udział wzięli: **Jan Golba** – prezes Zarządu SGU RP (burmistrz Muszyny), **Wojciech Fułek** – wiceprezes Zarządu (przewodniczący Rady Miasta Sopotu), **Leszek Dzierżewicz** – wiceprezes Zarządu (burmistrz Ciechocinka) oraz **Mirosława Boduch** – przewodnicząca Komisji Rewizyjnej SGU RP (sekretarz powiatu kłodzkiego). Na zaproszenie Zarządu przybyła również **Małgorzata Małuch** – Wójt Gminy Sękowa, która przekazała uczestnikom spotkania wiele cennych informacji na temat historii, walorów leczniczych i kulturowych oraz bieżących działań podejmowanych przez władze gminy na rzecz rozbudowy i poprawy infrastruktury technicznej, rekreacyjnej i wypoczynkowej.

Oprócz spraw związanych z bieżącym funkcjonowaniem Zarządu SGU RP oraz podsumowania prac Zarządu za trzeci kwartał br. Zarząd dyskutował m.in. nad:

- projektami zmian ustawy o odpadach, ustawy o planowaniu przestrzennym oraz ustawy prawo budowlane,
- zajęciem stanowiska Zarządu SGU RP w sprawie zmian w ustawie o działalności leczniczej w odniesieniu do opłaty uzdrowiskowej.
- projektem zmian ustawy uzdrowiskowej,
- podejmowaniem działań na rzecz przyjęcia nowych miejscowości (Łeba, Międzyzdroje, Zaklików) do grona uzdrowisk.

Wiodącym tematem, poza sprawami związanymi z bieżącymi działaniami realizowanymi przez SGU RP była kwestia wprowadzonych zmian w **ustawie o od-**

padach. Po przeprowadzeniu rozeznania tematu okazało się, że Polska jest jedynym krajem, który nie pozwala na zastosowanie w tym zakresie zasady „in house” czyli zlecania zadań własnemu przedsiębiorstwu. Wzbudza to ogromne kontrowersje w samorządach, m.in. ze względu na włożony przez JST wysiłek w utworzenie jednostek, wyposażenie ich w oparciu o własne środki finansowe i wypracowane systemy segregacji, wywozu i odpłatności za śmieci. Uczestnicy spotkania zaaprobowali propozycję prezesa Jana Golby aby SGU RP poparło wniosek złożony przez Inowrocław do Trybunału Konstytucyjnego.

Kolejnym tematem obrad uczestników spotkania stały się propozycje zmian w **ustawie o planowaniu przestrzennym oraz w ustawie prawo budowlane.** Zaproponowane zmiany wprowadzają wiele korzystnych dla gmin uzdrowiskowych rozwiązań, m.in. w zakresie budowy nowych obiektów, obowiązku uzyskania pozwolenia na budowę obiektów o powierzchni ponad 5.000 m², wprowadzenia stref urbanizacyjnych, zmniejszenia liczby koniecznych uzgodnień, uproszczenia procesu inwestycyjnego, uczestnictwa nadzoru budowlanego w procesie budowlanym.

Zdaniem prezesa Jana Golby nie jest korzystna tzw. deregulacja, mówiąca że plan zagospodarowania przestrzennego może przygotować osoba niekoniecznie mająca odpowiednie w tym zakresie wykształcenie czy praktyczne doświadczenie w branży.

W trakcie dyskusji ustalono, że kwestie deregulacji w projekcie ustawy należy opiniować negatywnie, pozostałe propozycje zmian w ustawie uzyskały aprobatę Zarządu SGU RP.

Ogród Hortensji z uzdrowską fontanną

Zarząd SGU RP dyskutował nad koniecznością wprowadzenia zmian w obowiązującej **Ustawie o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich**. Istotnym problemem jest definicja „zakładu przemysłowego”, która w obecnym brzmieniu prowadzi do ogromnych rozbieżności interpretacyjnych wśród urzędników jednostek samorządów terytorialnych, jak również innych instytucji. Ponadto, z relacji członków SGU RP w znacznym stopniu przyczynia się do ograniczenia inwestycji w uzdrowskach. Kolejną ważną sprawą dla gmin uzdrowskich jest kwestia parkingów w uzdrowskach, których liczba jest zdecydowanie za mała na obecne czasy.

Wojciech Fułek – v-ce prezes Zarządu SGU RP przedstawił zakres współpracy z Europejskim Związkiem Uzdrowsisk. Na zaproszenie Nicu Radulescu, prezesa Rumuńskiego Stowarzyszenia Uzdrowsisk w dniach 3-7 października SGU RP uczestniczyło w konferencji na temat uzdrowsisk. W trakcie konferencji zaprezentowano

ofertę polskich uzdrowsisk oraz omówiono zakres przyszłej współpracy w ramach Zarządu Europejskiego Związku Uzdrowsisk.

Członkowie Zarządu SGU RP podkreślali, że w chwili obecnej jest bardzo dobra koniunktura dla uzdrowsisk, dlatego wiele gmin próbuje właśnie teraz uzyskać status uzdrowsiska bądź obszaru ochrony uzdrowskowej. Do miejscowości tych należy zaliczyć: **Latoszyn** – bardzo stare uzdrowsisko, które przestało funkcjonować po II wojnie światowej (gmina Dębica), **Jaworze** – uzdrowsisko z prawie 150 letnimi tradycjami uzdrowskowymi, **Międzychód**, **Lipa** (gmina Zaklików), **Łeba** czy **Frombork**.

Prezes Jan Golba w roku 2012 kilkakrotnie uczestniczył w spotkaniach w sprawie utworzenia obszaru ochrony uzdrowskowej, a docelowo uzdrowsisk w miejscowościach takich jak: gm. Dębica (Latoszyn), gm. Zaklików (Lipa), Jaworze, Międzychód.

W spotkaniu na temat możliwości uzyskania przez Łebę statusu obszaru ochrony uzdrowskowej, a w przyszłości statusu uzdrowsiska uczestniczył Wojciech Fułek – v-ce prezes zarządu.

Uroczyste otwarcie publicznej infrastruktury uzdrowiskowej w uzdrowisku Wapienne

Dnia **22 października br.** przedstawiciele Zarządu SGU RP brali udział w oficjalnym otwarciu obiektów infrastruktury uzdrowiskowej znajdujących się na terenie gminy Sękowa. W uroczystości otwarcia uczestniczył Marek Sowa – Marszałek Województwa Małopolskiego oraz posłowie i senatorowie z okręgu, przedstawiciele samorządów powiatu gorlickiego i nowosądeckiego oraz zaproszeni goście.

Na projekt zrealizowany w ramach MRPO składają się: Dom Zdrojowy, Promenada Napoleńska, ścieżki spacerowe, ogrody. Dzięki tej inwestycji wzbogaćona została oferta turystyczno-uzdrowiskowa

tego najmniejszego spośród 45 uzdrowisk polskich.

W formie prezentacji, przygotowanej przez Piotra Jesionę przedstawiamy krótką historię uzdrowiska Wapienne, aż do czasów dzisiejszych.

Jesteśmy przekonani, że każdy turysta czy kuracusz, który zawita w ten uroczy zakątek i na miejsce swojego wypoczynku (lub leczenia) wybierze tą małą miejscowość uzdrowiskową nie będzie rozczarowany, a wręcz przeciwnie jego oczekiwania zostaną w pełni zaspokojone.

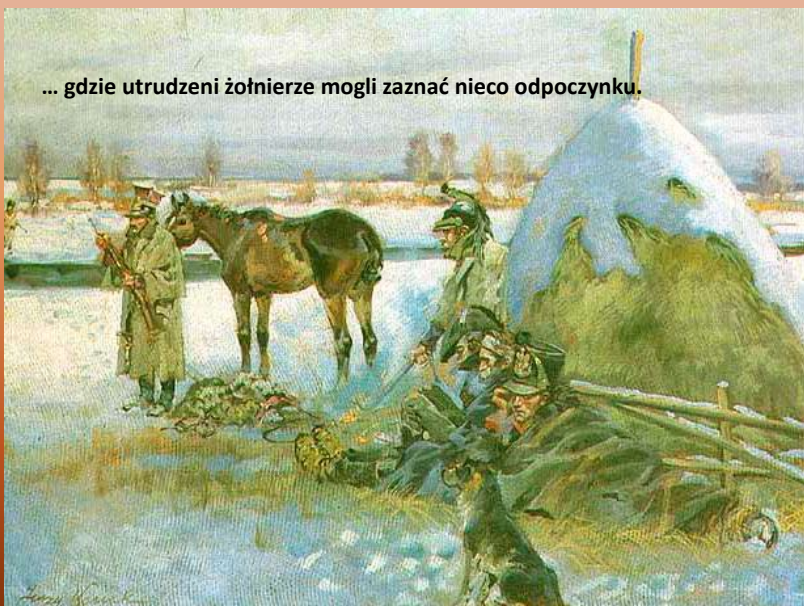
Iwona Drozd

**Zima roku
1812
była ciężka i mroźna.**

**Tysiące napoleońskich żołnierzy
wracało spod Moskwy
pokonanych przez mróz i choroby.**

Szlak odwrotu wielkiej
armii napoleońskiej
prowadził również
przez Galicję. ..

... gdzie utrudzeni żołnierze mogli zaznać nieco odpoczynku.

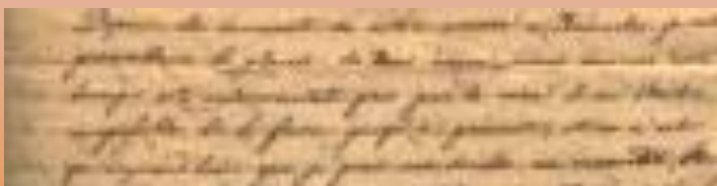

Na drodze ich odwrotu znalazła się również niewielka wioska w Beskidzie Niskim zwana wówczas SCHWEDEBAD. To małe uzdrowisko, które już w XVII wieku znane było ze swoich źródeł mineralnych, stało się dla wielu strudzonych i schorowanych żołnierzy napoleońskich miejscem, w którym odzyskiwali, nadwyrężone trudami odwrotu, zdrowie.

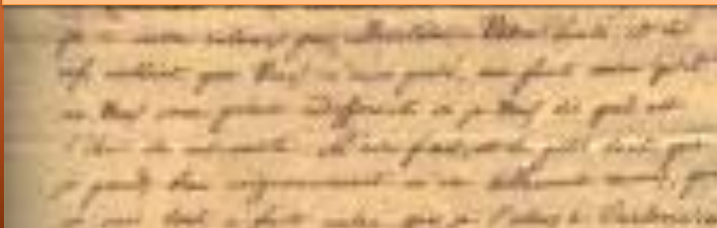
Położone w kotlinie Pasma Magurskiego u stóp góry Ferdel obecne Wapienne dawało nie tylko oddech wszechobecnej przyrody, ale również możliwość zaleczenia ran i kontuzji za sprawą wód leczniczych, których źródła tryskały w lasach okalających wieś. Już wtedy wody Wapiennego były wykorzystywane w celach terapeutycznych.

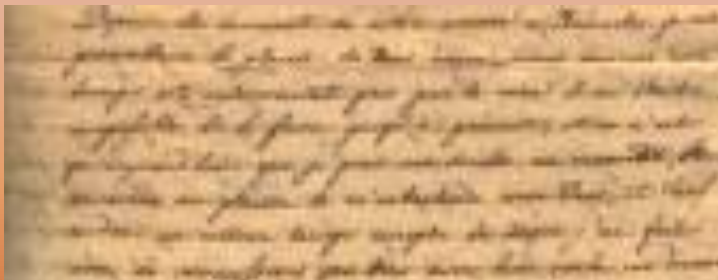
Potwierdzeniem tych słów niech będą listy
jednego z żołnierzy wielkiej armii Napoleona,
które przechowały się do naszych czasów.

Droga i Ukochana Żono!!!

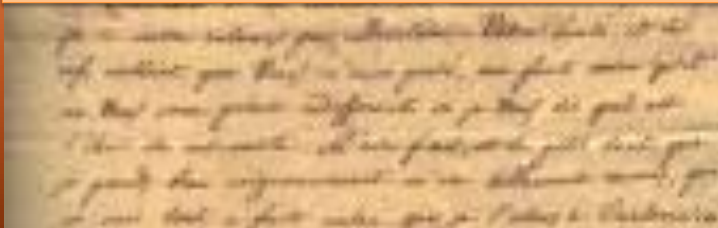
Cierpię przeogromnie ale powoli dochodzę do zdrowia. Jestem w małej wsi
Schwedebad gdzieś w Galicji. To prawie na końcu świata. Ale opiekę mam
dobrą, a tutejsze wody mineralne, sprawiają, że odzyskuję już sprawność
w nogach. Przyroda jest tu piękna, wokoło niewielkie góry, po których
moglibyśmy chodzić razem godzinami. Gdybyś tylko tu była Kochanie...

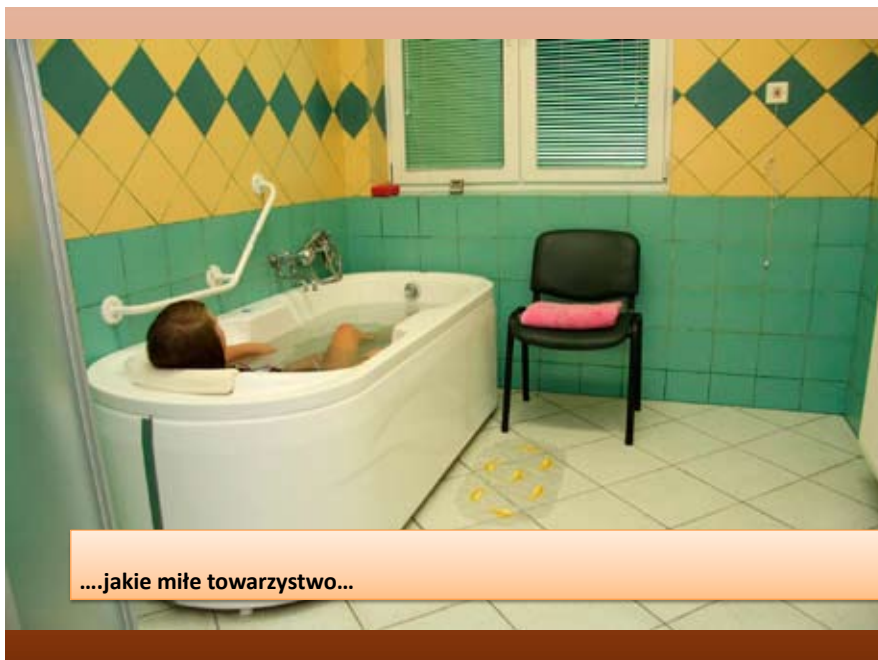
Drogi Bracie

Po trudach odwrotu czuje się teraz jak w raju. Już prawie doszedłem do zdrowia za przyczyną kąpeli w tutejszych wodach siarczkowych....

... A gdybyś Ty tylko wiedział Bracie jaka tu jest wspaniała obsługa

....jakie miłe towarzystwo...

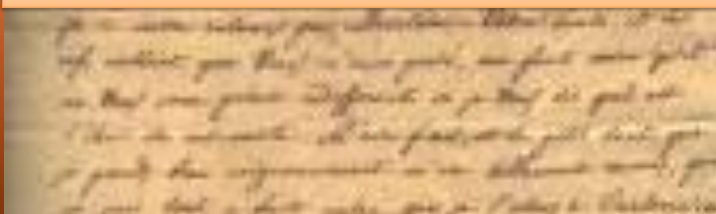

....i jakie atrakcje, to co koń wyskoczy przybyłbyś tu niezwłocznie, by samemu rozkoszować się urokami kuracji w Schwedebad....

...Pozwoliła one że odzyskałem sprawność w nogach
i teraz jeżdżę konno po okolicy i korzystam
z narciarstwa na stokach pobliskiej góry zwanej
Magurą Małastowską....

Tylko te drogi, psują przyjemność podróżowania ... i chałupy jakieś
takie koślawe ...

Dlatego też w 2010 roku Starosta Gorlicki oddał do użytku odnowioną drogę do Wapiennego.

Inwestycja pochłonęła ponad 9,6 mln zł i była współfinansowana ze środków unijnych w ramach Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego

...Na miejscu zaś koślawej chałupy....

**...Wójt Gminy Sękowa zbudowała Dom Zdrojowy,
w którego progach dzisiaj gościmy.**

Ten obiekt, podobnie jak cała publiczna infrastruktura uzdrowskowa jest efektem realizacji projektu dofinansowanego ze środków unijnych:

W ramach projektu zrealizowano:

PROMENADĘ NAPOLEOŃSKĄ

LAURA JUNOT

OGRÓD LAURY

**MARIA
WALEWSKA**

PARK ZDROJOWY - OGRÓD MARYSIEŃKI

**HORTENSJA
BONAPARTE**

OGRÓD HORTENSJI Z UZDROWISKOWĄ FONTANNĄ

ŚCIEŻKI ROWEROWE I

ŚCIEŻKI SPACEROWE

PARKINGI

I OCZYWIŚCIE DOM ZDROJOWY

**Cała inwestycja gminna
pochłonęła:
5.602.501,15 zł, z tego
4.198.586,59 zł stanowi
dofinansowanie z MRPO**

Równolegle
Ośrodek Wczasowo-Leczniczy p. Marii
Drobenko w ramach projektu pn.:
„Wzmocnienie leczniczej
infrastruktury uzdrowiskowej w celu
podniesienia atrakcyjności
turystycznej i uzdrowiskowej Gminy
Sękowa” dokonał poważnej
modernizacji własnej infrastruktury
leczniczej.

Projekt został dofinansowany ze środków Małopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego, a jego wartość wyniosła: **1574497,12 zł.**

W ramach projektu wykonano między innymi:

- ❖ Remont urządzeń poboru wód leczniczych wraz z uporządkowaniem strefy ochrony sanitarnej źródeł;
- ❖ Adaptacja istniejącego obiektu hotelowego do funkcji zakładu przyrodoleczniczego;
- ❖ Adaptacja obiektu turystycznego na pijalnię wód zdrojowych;
- ❖ Zakup komory solnej;
- ❖ Montaż stacji meteorologicznej i stacji pomiaru powietrza;
- ❖ Zakup wyposażenia leczniczego.

ZAKŁAD PRZYRODOLECZNICZY

PIJALNIA WÓD ZDROJOWYCH

ŁĄCZNE NAKŁADY NA
INFRASTRUKTURĘ
UZDROWISKOWĄ I DROGOWĄ
W OSTATNICH DWÓCH LATACH
W WAPIENNYM WYNIOSŁY BLISKO
17 MILIONÓW ZŁOTYCH

NAPOLEON BONAPARTE

**MAŁGORZATA MAŁUCH
WÓJT GMINY SĘKOWA**

Zwyczajne Walne Zebranie Członków STOWARZYSZENIA GMIN UZDROWISKOWYCH RP w Szczawnicy

W dniu **17 czerwca 2012 r. Hotel „Solar SPA”** w Szczawnicy gościł delegatów gmin uzdrowiskowych z całej Polski, którzy przybyli na Nadzwyczajne Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych RP.

W obradach po raz pierwszy uczestniczył Wójt Gminy Jaworze – **Zdzisław Byłok**. Gmina Jaworze została przyjęta do Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych RP w dniu 17 czerwca br. Celem obrad było podsumowanie działalności Zarządu SGU RP za okres od 01.01.2011 r. do 31.05.2012 r.

W okresie sprawozdawczym Zarząd funkcjonował w następującym składzie: Jan Golba – Prezes Zarządu, Wojciech Fułek – V-ce Prezes Zarządu, Leszek Dzierżewicz – V-ce Prezes Zarządu, Janusz Gromek – Członek Zarządu, Zofia Czernow – Członek Zarządu.

Skład Komisji Rewizyjnej: Mirosława Boduch – Przewodnicząca Komisji Rewizyjnej, Grzegorz Niezgoda – Sekretarz Komisji Rewizyjnej, Bronisław Karpiński – Członek Komisji Rewizyjnej, Kazimierz Kożuchowski – Członek Komisji Rewizyjnej, Ryszard Urban – Członek Komisji Rewizyjnej.

Sprawozdanie z działalności Zarządu SGU RP przedstawił zebrany prezes Jan Golba.

Zarząd SGU RP realizował wyznaczone przez Zwyczajne Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Gmin Uzdrawiskowych RP zadania programowe, zawarte w uchwale z dnia 24 lutego 2011 r. w Wieliczce, a także realizował zadania bieżące.

W szczególności: wprowadzenie zmian legislacyjnych w aktach prawnych odnoszących się do problematyki gmin uzdrawiskowych, a tworzących bariery w rozwoju gminy; rozpowszechnianie wiedzy i informacji o turystyce uzdrawiskowej; promocja polskich uzdrawisk w kraju i za granicą; podjęcie działań na rzecz poszerzenia ilości członków SGU RP o gminy mające na swoim terenie uzdrawiska termalne; umocnienie pozycji SGU RP na forum krajowym i międzynarodowym; monitorowanie procesu prywatyzacji uzdrawiskowych Spółek Skarbu Państwa i wydawanie stosownych opinii w przypadku zagrożenia interesów gmin uzdrawiskowych; pozyskiwanie środków pomocowych, krajowych i zagranicznych na promocję, badania naukowe, szkolenia, tworzenie programów rozwoju gmin uzdrawiskowych i uzdrawisk; zabieganie o wsparcie Rządu dla realizacji programu aktywizacji gmin uzdrawiskowych; działania na rzecz pozyskiwania środków pomocowych na realizację infrastruktury uzdrawiskowej, turystycznej i rekreacyjno-sportowej.

Podczas obrad dyskutowano nad podejmowaniem dalszych działań zmierzających do **wprowadzenia zmian legislacyjnych w aktach prawnych odnoszących się do problematyki gmin uzdrawiskowych, a tworzących bariery w rozwoju gminy**. Uczestnicy spotkania z aprobatą wypowiedzieli się na temat wprowadzonych dzięki zaangażowaniu Zarządu SGU RP **zmian w ustawie o lecznictwie uzdrawiskowym, uzdrawiskach, obszarach ochrony uzdrawiskowej oraz**

Uczestnicy Walnego Zebrania SGU RP

o gminach uzdrowiskowych. Wśród wielu warto wspomnieć m.in. o: zdefiniowaniu pojęć ustawowych w tym definicja „zieloni”; wprowadzeniu „rehabilitacji uzdrowiskowej” jako możliwej do prowadzenia w uzdrowisku; wprowadzeniu możliwości prowadzenia leczenia uzdrowiskowego w podziemnych wyrobiskach górniczych. Dzięki uwzględnieniu wniosków Zarządu SGU RP w zakresie odnoszącym się do uprawnień Ministra Zdrowia (określanie kierunków działalności uzdrowisk wyłącznie w zakresie dotyczącym leczenia uzdrowiskowego, a nie uzdrowisk oraz do potwierdzenia spełnienia warunków koniecznych do nadania danemu obszarowi statusu uzdrowiska, bez potrzeby przeprowadzenia nowego postępowania); uregulowania statusu lekarza naczelnego i jego kwalifikacji; uregulowania kwestii związanych z pokrywaniem się stref uzdrowiskowych (uzdrowiska nadmorskie strefa „A”); uwzględnieniem postulatu o zmniejszeniu obszarów zielonych w strefach uzdrowiskowych: „A” z 75% do 65%, „B” z 65% do 55%; zwiększeniem liczby miejsc postojowych

do 15 % liczby miejsc noclegowych w strefie „A” i w strefie „B” do 50 i wielu innych wniosków. Można śmiało stwierdzić, że ustawa uzdrowiskowa w kształcie obecnym przyczyniła się do uporządkowania wielu obszarów związanych z działalnością gmin uzdrowiskowych.

W dalszej części sprawozdania Prezes Jan Golba podkreślił, że konsekwencje wynikające z podpisania niekorzystnej dla miast i gmin uzdrowiskowych ustawy „**o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych**” z dnia 24 września 2010r. są olbrzymie. Realizując wniosek zgłoszony w trakcie Zwyczajnego Walnego Zebrania Członków SGU RP w Wieliczce w sprawie opracowania przez Zarząd Stowarzyszenia projektu (wzoru) skargi do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności z Konstytucją RP ustawy „o zmianie ustawy o podatkach... (...)” Stowarzyszenie zleciło przygotowanie opinii i wniosku w powyższej sprawie.

Po przeprowadzeniu rozeznania w powyższej kwestii prof. Marek Zdebel, wybitny

specjalista w dziedzinie prawa podatkowego przygotował projekt wniosku do Trybunału Konstytucyjnego w przedmiocie stwierdzenia niezgodności przepisów ustawy „o zmianie ustawy o podatkach i opłatach lokalnych” z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej oraz postanowieniami Europejskiej Karty Samorządu Terytorialnego.

Projekt wniosku został przesłany do wszystkich gmin członkowskich Stowarzyszenia. Ostatecznie wniosek do Trybunału Konstytucyjnego został złożony przez trzy gminy uzdrowiskowe: Połczyn-Zdrój, Sopot i Kołobrzeg.

Kolejnym punktem wystąpienia była inicjatywa SGU RP w zakresie **wprowadzenia zmian legislacyjnych w ustawach „Prawo geologiczne i górnicze” oraz „Prawo wodne”** w zakresie odnoszącym się do opłaty eksploatacyjnej i opłaty za gospodarcze korzystanie z wód. SGU RP wystąpiło z pismem do Ministra Środowiska w sprawie objęcia opłatą eksploatacyjną zwykłych wód głębinowych wykorzystywanych do produkcji wody mineralnej

i napoi oraz podwyższenia opłaty eksploatacyjnej,

Uczestnicy spotkania z zainteresowaniem słuchali informacji na temat działań dot. **rozpowszechniania wiedzy i informacji o turystyce uzdrowiskowej.**

Systematyczna działalność wydawnicza SGU RP od wielu lat przynosi wymierne korzyści. Nadal powiększa się grono zainteresowanych otrzymywaniem biuletynu branżowego. W okresie sprawozdawczym wydano podwójny numer Biuletynu Informacyjnego „Jedziemy do wód w...” w nakładzie 500 egz. Biuletyn informacyjny rozesłano do wszystkich gmin członkowskich Stowarzyszenia, uczelni wyższych, bibliotek i organizacji turystycznych. Poszczególne numery biuletynu zostały zamieszczone na stronie internetowej Stowarzyszenia: www.sgur.pl

Skład Rady Naukowej Biuletynu „Jedziemy do wód w...” poszerzył się o specjalistów z zakresu turystyki uzdrowiskowej, spa, wellness. Obecny skład Rady Nauko-

wej Biuletynu Informacyjnego przedstawia się następująco:

- **prof. dr hab. inż. arch. Elżbieta Węclawowicz – Bilska,**
- **prof. dr hab. Andrzej Rapacz,**
- **prof. dr hab. Marek Zdebel,**
- **prof. dr hab. Janusz Szopa,**
- **dr Tomasz Wołowicz prof. nadzw.,**
- **dr Tadeusz Burzyński,**
- **dr Diana Dryglas,**
- **dr Andrzej Hadzik.**

Dzięki współpracy z instytucjami rządowymi, wydawcami i stowarzyszeniami krajowymi i zagranicznymi wzbogacany zostaje księgozbiór Biblioteki Zdrojowej SGU RP.

W 2011 r. SGU RP nawiązało współpracę z ogólnokrajowym portalem internetowym „Portal samorządowy”, w którym wszystkie zainteresowane gminy członkowskie stowarzyszenia mogą umieszczać informacje na temat działań i zamierzeń przeprowadzanych na terenie gminy i uzdrowiska. Informacje są zamieszczane na platformie portalsamorządowy.pl. Redakcja „Portal samorządowego” jest współorganizatorem konkursu Top Inwestycje Komunalne 2012. W gronie 10 najciekawszych Top Inwestycji Komunalnych 2012 znalazły się aż dwa projekty realizowane w gminach członkowskich SGU RP : **Budowa promenady spacerowej w Szczawnicy oraz Budowa przystani jachtowej w Sopocie.** Ponadto w gronie wyróżnionych znalazły się: Centrum Nauki Kopernik w Warszawie, Czysta energia w Dolinie Zielawy, Gospodarcza Brama Śląska I etap (Sosnowiec), Hala Stulecia we Wrocławiu, Lamusownia w Krakowie, Przebudowa układu komunikacyjnego Jaworzna, Stadion PGE Arena w Gdańsku oraz Zwiększenie atrakcyjności turystycznej Opola.

Zarząd Stowarzyszenia nadal kontynuuje działania związane z **promocją polskich uzdrowisk w kraju i za granicą.** Poprzez realizację przez SGU RP projektu „Rozwój i promocja Małopolskiego Produktu Uzdrowiskowego w ramach krajowych i europejskich sieci współpracy” ofer-

ta uzdrowisk polskich została kilkakrotnie zaprezentowana w pięciu krajach europejskich (Austria, Czechy, Niemcy, Słowacja, Węgry). Stowarzyszenie współpracuje z dwoma wydawnictwami zajmującymi się problematyką uzdrowiskową i zdrowotną, są to: „Gazeta Kuracjusza” i „Poradnik Kuracjusza”. We współpracy z „Rzeczpospolitą” SGU RP przygotowało specjalny dodatek promujący polskie uzdrowiskowa. Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP od 2001 r. uczestniczy w międzynarodowych targach turystycznych w Kijowie i Mińsku, oferując jedyną kompleksową ofertę polskich uzdrowisk. Również w roku 2011 SGU RP zostało wyróżnione za aktywny udział w targach i wieloletnie sukcesy w kreowaniu pozytywnego wizerunku polskich uzdrowisk na wschodzie Europy. Oferta polskich uzdrowisk została zaprezentowana także w trakcie Forum Ekonomicznego (7-9 wrzesień 2011, Krynica-Zdrój), Międzynarodowych Targów Branży Wypoczynkowej w Hangzhou (16 wrzesień 2011r., Chiny), Europejskiego Forum Turystyki (5-7 październik 2011, Kraków), na spotkaniu w sprawie roli uzdrowisk w profilaktyce zdrowotnej przy udziale attaché ds. zdrowia z większości państw członkowskich oraz posłów do Parlamentu Europejskiego z okręgu małopolsko-świętokrzyskiego (11 lipiec 2011, Bruksela). SGU RP uczestniczyło w wielu konferencjach i spotkania z branży uzdrowiskowej, samorządowej itp. Wśród nich wymienić należy następujące konferencje: „Do uzdrowisk podkarpackich po zdrowie” (15 listopada 2011, Rymanów), Ogólnopolską Konferencję Naukową „Innowacyjny rozwój uzdrowisk Polski Wschodniej” (22 listopada 2011, Rzeszów), „Partnerstwo na rzecz adaptacyjności i modernizacji uzdrowisk województwa małopolskiego” (29 listopada 2011, Kraków), VIII Forum Usług Szerokopasmowych 2011, (29 listopad 2011, Warszawa), Europejski Kongres Gospodarczy w Katowicach (14-16 czerwiec 2012), 17 Kongres Europejskiego Związku Uzdrowisk (16-18 maj 2012, Łotwa). Stałym punktem promocji uzdrowisk w kraju i za granicą pozostają programy telewizyjne, radiowe oraz wywiady prasowe.

Ponownie przeprowadzono kampanię informacyjno-promocyjną SGU RP wśród gmin nie należących do stowarzyszenia. W roku 2011 grono członków Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP powiększyło się o trzy gminy: **Sękowa, Wieliczka, Supraśl**. W roku 2012 do SGU RP wstąpiła **Gmina Jaworze**. Akces członkowska zgłosiła ponadto **Gmina Dębica**.

W wystąpieniu sprawozdawczym Prezes Zarządu SGU RP Jan Golba zwrócił uwagę na rosnącą liczbę gmin zabiegających o uzyskanie statusu uzdrowiska. Bardzo często uzyskanie statusu uzdrowiska przez gminy, miejscowości o walorach turystycznych jest jedyną szansą na ich równoważny rozwój. O uzyskanie lub też odzyskanie statusu obszaru ochrony uzdrowiskowej bądź uzdrowiska starają się:

- Gmina Dębica (uzdrowisko Latoszyn),
- Gmina Międzychód,
- Gmina Zaklików (uzdrowisko Lipa),
- Gmina Kamienica (uzdrowisko Szczawa),
- Gmina Kłodawa,
- Gmina Uniejów,
- Gmina Frombork,
- Gmina Łeba.

W ramach **umocnienia pozycji SGU RP jako organizacji wspierającej gminy uzdrowiskowe na forum krajowym i międzynarodowym** Zarząd SGU RP realizował swoje cele na wielu płaszczyznach. Wzmocniona została pozycja SGU RP w instytucjach rządowych, SGU RP występowało do Rządu o ujęcie w programach unijnych środków na turystykę uzdrowiskową i rozwój gmin uzdrowiskowych. W wyniku działań przeprowadzonych przez Stowarzyszenie Ministerstwo Rozwoju Regionalnego przeznaczyło ogromne środki na gminy uzdrowiskowe w ramach programów unijnych tzw. poddziałań dla uzdrowisk. Większość Urzędów Marszałkowskich w ramach „Rozwoju Infrastruktury Uzdrowiskowej” przeznaczyło na uzdrowiska środki w Programach Regionalnych i Regionalnych Programach Operacyjnych. Godnym polecenia rozwiązaniem jest utworzenie w Województwie Małopolskim subregionu turystyki i uzdrowisk obejmującego

uzdrowiska małopolskie, warto podkreślić, że wiąże się to również z przeznaczeniem dodatkowych środków finansowych na rozwój turystyki i uzdrowisk.

Dzięki współpracy z Europejskim Związkiem Uzdrowisk Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP umocniło swoją pozycję na płaszczyźnie międzynarodowej. EZU jest Partnerem Wiodącym projektu „Rozwój i promocja Małopolskiego Produktu Uzdrowiskowego w ramach krajowych i europejskich sieci współpracy”. Przedstawiciele EZU brali czynny udział w organizacji i przebiegu wyjazdów studialnych, szkoleń podsumowujących wyjazdy studialne, spotkań i konferencji w ramach projektu.

Zarząd podjął również działania **mające na celu pozyskanie środków pomocowych, krajowych i zagranicznych na promocję, badania naukowe, tworzenie programów rozwoju gmin uzdrowiskowych i uzdrowisk**. SGU RP uzyskało dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na realizację projektu pn.: **„Rozwój i promocja Małopolskiego Produktu Uzdrowiskowego w ramach krajowych i europejskich sieci współpracy”**. W projekcie udział biorą: Europejski Związek Uzdrowisk w Brukseli, Miasto Bardejov, Stowarzyszenie Polskich Techników i Inżynierów w Wiedniu oraz osiem małopolskich gmin uzdrowiskowych.

Projekt składa się z kilku wzajemnie wynikających z siebie elementów, takich jak: wizyty studialne, szkolenia podsumowujące wyjazdy studyjne, konferencje i seminaria międzynarodowe, działania promocyjne i popularyzujące projekt. Działaniem podsumowującym cały projekt jest opracowanie Strategii Rozwoju i Promocji Małopolskiego Produktu Uzdrowiskowego.

SGU RP we współpracy z Instytutem Turystyki w Krakowie Sp. z o.o., w roku 2011 rozpoczęło realizację projektu **„Partnerstwo na rzecz adaptacyjności i modernizacji uzdrowisk województwa małopolskiego”**. Głównym celem projektu jest opracowanie 9 Strategii Lokalnych Przewidywania i Zarządzania Zmianą Gospodarczą w Uzdrowiskach na lata 2013-2017 i jej wdrożenia realizowanego w oparciu o związane 9 partnerstw lokalnych.

Zarząd SGU RP wystąpił do Prezesa NFO-ŚiGW z wnioskiem o uruchomienie dla uzdrowisk programu dla przedsięwzięć w zakresie odnawialnych źródeł energii oraz stworzenia pilotażowego programu budowy zespołów baterii fotowoltaicznych w uzdrowiskach.

W dniach 16-18 października 2011r. w Polczynie-Zdrój odbył się **Kongres Uzdrowisk Polskich**. Motto Kongresu **„Prywatyzacja i co dalej?”** Dnia 17 października 2011r., w trakcie obrad kongresowych miał miejsce panel samorządowy SGU RP z udziałem specjalistów i praktyków w dziedzinie samorządu i turystyki uzdrowiskowej.

Na wniosek SGU RP podczas Jubileuszu XX-lecia Stowarzyszenia w Konstancinie-Jeziornie przyznano odznaczenia państwowe i odznaki resortowe:

1. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski: J. Golba, J. Gromek, J. Rajchel, Z. Sawiński
2. Złoty Krzyż Zasługi: E. Wiśniewski
3. Srebrny Krzyż Zasługi: D. Adamska-Czepczyńska
4. Brązowy Krzyż Zasługi: T. Świeboda
5. Złoty Medal za długoletnią służbę: E. Gabruk
6. Srebrny Medal za długoletnią służbę: L. Orpel

Odznaki resortowe:

1. Odznaka Honorowa „Za Zasługi dla Turystyki” E. Przybyło
2. Odznaka Honorowa „Za Zasługi dla Turystyki” G. Niezgoda

Ponadto **Statuetką Asklepiosa** wyróżniono: Ministerstwo Zdrowia RP, B. Dutkę – Posła na Sejm RP, M. Karapytę – Marszałka Województwa Podkarpackiego, R. Jurkowiaka – Marszałka Województwa Dolnośląskiego oraz Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego.

Natomiast medal **„Zasłużony dla Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP”** w kategorii instytucje wręczono: Ministerstwu Skarbu Państwa RP, Ministerstwu Sportu i Turystyki RP, Regionalnemu Stowarzyszeniu Turystyczno-Uzdrowiskowemu w Kołobrzegu, Sanatorium Dolnośląskim Sp. z o.o., w kategorii osoby – Posłom w osobach: E. Siarka, S. Wziątek, A. Czerwiński, K. Sas oraz osobom zasłużonym dla uzdrowisk B. Nowak, R. Skraburski, J. Fiśtek, G. Średziński, T. Świeboda, Z. Mola, J. Puchała, Z. Białas, L. Orpel, A. Laszkiewicz, J. Golba, J. Gromek, K. Rymarczyk-Wajda, A. Maciejewski, B. Trzeciak, E. Wyrwicz, D. Adamska-Czepczyńska, L. Dzierżewicz, P. Komornicki, W. Fułek, M. Boduch, R. Brejza, Cz. Kręcichwost, D. Rydzanicz,

Walne Zebranie Członków Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP przyjęło propozycję Zarządu SGU RP w sprawie zmiany wysokości składek na rok 2013.

W związku z trwającym w Szczawnicy w dniach od 17 do 19 czerwca br. XXI **Kongresie Uzdrowisk Polskich**, uczestnicy spotkania mieli okazję zapoznać się z ofertą i atrakcjami tego malowniczego uzdrowiska górskiego. Dzięki wybitnym walorom klimatycznym i krajobrazowym, oraz licznym źródłom wód mineralnych Szczawnica od ponad 200 lat jest jednym z najbardziej znanych i popularnych uzdrowisk w Polsce.

Iwona Drozd

Podsumowanie XXI Kongresu Uzdrowisk Polskich w Szczawnicy

W **XXI Kongresie Uzdrowisk Polskich**, który miał miejsce w Szczawnicy w dniach **17-19 czerwca 2012r.** udział wzięło blisko 200 przedstawicieli miast i gmin uzdrowiskowych oraz reprezentantów różnych instytucji, firm i stowarzyszeń.

Kongres Uzdrowisk Polskich to od wielu lat najważniejsze forum dyskusyjne dla środowisk związanych z branżą uzdrowiskową, lecznictwem uzdrowiskowym, turystyką zdrowotną oraz samorządami. Corocznie w obradach kongresowych aktywnie uczestniczą przedstawiciele administracji rządowej, samorządów terytorialnych, wybitni przedstawiciele świata nauki, a także przedstawiciele zarządów spółek i instytucji działających na rzecz branży uzdrowiskowej.

Oficjalnego otwarcia XXI Kongresu Uzdrowisk Polskich dokonał **Jan Golba** – Prezes Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP, **Grzegorz Niezgoda** – Burmistrz Miasta i Gminy Szczawnica oraz **Krzysztof Mańkowski** – Prezes Thermaleo sp. z o.o.

Jan Golba wraz z gospodarzami miasta i uzdrowiska serdecznie powitali zaproszonych gości i uczestników Kongresu. Wśród przybyłych wymienić należy m.in.: parlamentarzystów w osobach **Andrzej Czerwiński** – przewodniczący parlamentarnej Komisji ds. Energetyki i wiceprzewodniczący sejmowej Komisji Gospodarki; **Andrzej Gut-Mostowy**, przewodniczący sejmowej Podkomisji Turystyki; **Zofia Czernow** i **Edward Siarka** – posłowie na Sejm RP; **Rafał Jurkowłaniec** – Marszałek Województwa Dolnośląskiego oraz starosta nowotarski – **Krzysztof Faber**; **Barbara Jabłońska** – Naczelnik Departamentu ds. Służb Mundurowych NFZ; **Bartłomiej Walas** – wiceprzewodniczący Polskiej Organizacji Turystycznej; **Andrzej Brzozowy** – główny specjalista w Departamencie

Koordinacji Polityki Strukturalnej MRR; **Justyna Przybyś** – Doradca w Departamencie Ochrony Klimatu NFOŚiGW.

Obrady sesji plenarnej poprzedziła uroczystość wręczenia **statuetki Asklepiosa** – symbolu mitycznego boga sztuki lekarskiej i pierwotnego twórcy medycyny uzdrowiskowej. Decyzją organizatorów Kongresu (SGU RP, IG „UP”, UUP) wyróżnienia „Za zasługi dla rozwoju polskich uzdrowisk” otrzymali: Rafał Jurkowłaniec – Marszałek Województwa Dolnośląskiego, Reinhard Petry – Dyrektor ds. marketingu i zarządzania ESPA (Europejskiego Związku Uzdrowisk), Arkadiusz Kosowski – Dyrektor Departamentu ds. Służb Mundurowych NFZ oraz Rafał Szmytke – Prezes Polskiej Organizacji Turystycznej.

Pytanie – **„W którym miejscu są dziś polskie uzdrowiska – kto odpowiedziałnie odpowie na to pytanie?”** będące jednocześnie tematem tegorocznego Kongresu było punktem wyjścia do dyskusji na różne tematy.

Podczas sesji plenarnych poruszane były kwestie istotne dla sprawnego funkcjonowania uzdrowisk, m.in. nowe perspektywy finansowania projektów infrastruktury uzdrowiskowej ze środków unijnych, zasady finansowania świadczeń uzdrowiskowych przez NFZ, stan prywatyzacji spółek uzdrowiskowych Skarbu Państwa. Na przykładzie Szczawnicy przedstawiono wpływ uzdrowiska na rozwój regionu, mówiono o przyszłości lecznictwa uzdrowiskowego, jego promocji w kraju i za granicą, o nowych trendach, szansach i zagrożeniach w rozwoju uzdrowisk polskich i uzdrowisk europejskich.

Połączenie realizacji projektu **„Rozwój i promocja Małopolskiego Produktu Uzdrowiskowego w ramach krajowych i europejskich sieci współpracy”** (do-

Panorama Szczawnicy

finansowanego w ramach MRPO na lata 2007-2013) z organizacją Kongresu Uzdrawisk Polskich umożliwiło pozyskanie wybitnych specjalistów w dziedzinie turystyki, uzdrowisk i promocji. Praktycy z Portugalii, Słowacji, Węgier i Ukrainy dyskutowali nad miejscem polskich uzdrowisk w europejskich sieciach współpracy, tworzeniem wspólnego, nowoczesnego produktu uzdrowiskowego wraz z jednoczesnym rozwojem wzajemnie się uzupełniających sposobów promocji produktu uzdrowiskowego na arenie międzynarodowej.

Kongresowe obrady służyły także wymianie doświadczeń, poglądów i planów w zakresie dalszego rozwoju działalności uzdrowiskowo-turystycznej miast, samorządów, przedsiębiorców branży uzdrowiskowej, w tym sprywatyzowanych podmiotów sektora medyczno-uzdrowiskowego, spółek będących w trakcie procesu prywatyzacyjnego, a także tych, które zostały z niego wyłączone.

Obradom Kongresu Uzdrawisk Polskich towarzyszyła **wystawa urządzeń i sprzętu rehabilitacyjnego, kosmetyków ekologicznych**, przygotowywanych na bazie

wód mineralnych i naturalnych składników, a także **prezentacja nowych możliwości rekrutacji fachowego personelu medycznego dla podmiotów branży medycznej i uzdrowiskowej**.

Imprezy towarzyszące obradom Kongresu przybliżyły uczestnikom atrakcje turystyczne i kulturalne regionu. Koncert zespołu jazzowego **„New Market Jazz Band”** z Nowego Targu, folklor pieniński zaprezentowany przez dziecięcy **Zespół Pieśni i Tańca „Juhasy”,** chór **„Jaworzanie”,** kabaret góralski **„Truteń”,** a nawet napad zbójnicki, pasowanie na zbójnika przedstawione przez **Grupę Płonetniki** – to wszystko sprawiło, że goście kongresowi zaplanowali powrót do tego malowniczego uzdrowiska z tradycjami. Uczestnicy Kongresu skorzystali ze spływu malowniczym przełomem Dunajca, a w ostatnim dniu obejrzeni sztukę autorstwa ludowego poety i pisarza Michała Słowika-Dzwona **„Prawo pierwszej nocy.”** Sztuka wystawiana jest przez Teatr Amatorski działający przy Miejskim Ośrodku Kultury w Szczawnicy.

Iwona Drozd

UCHWAŁY I WNIOSKI z XXI KONGRESU UZDROWISK POLSKICH w Szczawnicy

Podjęto następujące uchwały i wnioski:

Uczestnicy XXI Kongresu Uzdrowisk Polskich w Szczawnicy wnoszą o podjęcie działań zmierzających do:

1. stworzenia rozwiązań systemowych oraz sektorowego podejścia do lecznictwa uzdrowiskowego, a w szczególności zabezpieczenia stabilizacji prawno-finansowej udzielania świadczeń zdrowotnych w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego, tj. m.in.:

- zagwarantowanie lecznictwu uzdrowiskowemu równego dostępu do środków finansowych w planach NFZ poprzez zapewnienie dynamiki wzrostu nakładów finansowych, tak jak pozostałe obszary ochrony zdrowia,
- wypracowanie i określenie stałych, minimalnych mechanizmów corocznej indeksacji tzw. stawki osobodnia o wskaźnik inflacji,
- wprowadzenie jako zasady corocznej (do końca pierwszego kwartału) indeksacji stawki z tytułu częściowej odpłatności za koszty wyżywienia i zakwaterowania za pobyt w sanatorium, minimum o wskaźnik inflacji;

2. zmiany rozporządzenia MZ z dnia 7 lipca 2011 r. w sprawie kierowania na leczenie uzdrowiskowe albo rehabilitację uzdrowiskową (Dz.U.11.142.835) w zakresie m.in.:

- dyscyplinowania pacjentów,
- zmniejszenia kosztów jakie ponoszą podmioty uzdrowiskowe w związku ze spóźnieniami i wcześniejszymi wyjazdami pacjentów;

3. zabezpieczenia właściwego finansowania i udzielania świadczeń zdrowotnych

w zakresie szpitalnego leczenia uzdrowiskowego dla dzieci, tj. m.in.:

- zwiększenie stawki za tzw. osobodzień, do poziomu porównywalnego do stawek obowiązujących w krajach Unii Europejskiej,
- wprowadzenie programów profilaktycznych dla dzieci w zakresie wad postawy, otyłości, cukrzycy,
- podnoszenia świadomości pacjentów i lekarzy o możliwości skorzystania ze świadczeń szpitalnego leczenia uzdrowiskowego dzieci;

4. uelastycznienia dotychczasowych zasad i warunków ustalonych w kontraktach dotyczących ilości pacjentów przypadających na 1 etat lekarski i gabinet lekarski wg profili leczniczych;

5. wprowadzenie subwencji ekologicznej w gminach uzdrowiskowych w których występują prawnie chronione obszary o szczególnych walorach przyrodniczych np. Obszary Natura 2000, parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, strefy chronionego krajobrazu;

6. wyeliminowanie z ustawy uzdrowiskowej zapisów niejasnych lub powodujących problemy interpretacyjne, a także uniemożliwiające właściwy rozwój gmin uzdrowiskowych i prowadzenie działalności gospodarczej podmiotów gospodarczych np. definicja zakładu przemysłowego, powierzchnia handlowa obiektów, zakaz lokalizacji przekazników i baz telefonii komórkowej, a także teletransmisji;

7. uelastycznienie przepisów prawa farmaceutycznego w zakresie obowiązku uruchomienia aptek w małych szpitalach uzdrowiskowych;

8. wypracowanie wspólnych działań lobbujących na rzecz promocji świadczeń i podmiotów lecznictwa uzdrowiskowego oraz gmin uzdrowiskowych;

9. umożliwienia warunkowego wykonywania pracy na oddziałach balneologicznych lekarzom, którzy są w trakcie kursu podstaw balneologii – w nagłych i niespodziewanych przypadkach (śmierć, wypadek, odejście z pracy);

10. zapewnienia równego dostępu przedsiębiorców uzdrowiskowych – bez względu na formę własności – do możliwości kontraktowania świadczeń zdrowotnych z zakresu rehabilitacji ogólnoustrojowej (NFZ, ZUS, KRUS, PCPR, PFRON);

11. stworzenie jednostki certyfikującej usługi lecznictwa uzdrowiskowego, której certyfikat będzie honorowany przez europejski system ubezpieczenia w zakresie kontraktowania usług leczniczych z instytucjami typu Kasy Chorych.

Polskie uzdrowiska mają trafić w prywatne ręce – czy to oznacza, że odzyskają dawną świetność?

PRYWATYZACJA NA ZDROWIE

**W POLSCE W PAŃSTWOWYCH RĘKACH
WCIĄŻ ZNAJDUJE SIĘ 25 OŚRODKÓW
UZDROWISKOWYCH. PRZYSZEDŁ CZAS
NA ICH PRYWATYZACJĘ.
TYM SAMYM POLSKA PODAŻA
ŚLADEM INNYCH KRAJÓW REGIONU**

■ Aneta Cichła, Alex Hayes

Uzdrowiska w Polsce święciły triumfy w czasach PRL-u. Postrzegane były jednak jako miejsca wyjazdów leczniczych. Kojarzyły się głównie z zabiegami medycznymi, ale także z bogatym życiem towarzyskim. Dziś moda na uzdrowiska wraca w nowym wydaniu. – Uzdrowiska to nie tylko sanatoria, hotele i pensjonaty z restauracjami i kawiarniami. To nie tylko parki zdrojowe, deptaki, szlaki turystyczne. Dziś coraz częściej proponują one tereny do uprawiania nordic walking, ścieżki rowerowe o różnym stopniu trudności czy wreszcie profesjonalnie przygotowane trasy do narciarstwa biegowego i alpejskiego. Oferują także kompleksy rekreacji wodnej, skate parki dla dzieci i młodzieży, kompleksy sportowo-rekreacyjne, siłownie na wolnym powietrzu, parki linowe itp. Uzdrowiska budują też coraz nowocześniejsze centra spa & wellness – wylicza Jan Golba, prezes zarządu Stowarzyszenie Gmin Uzdrowiskowych RP (do organizacji należy 36 gmin uzdrowiskowych w całej Polsce).

Podobne przeobrażenia można zaobserwować w innych krajach naszego regionu Europy. Frédéric Le Fichoux, szef działu hotelowego na region Europy Środkowo-Wschodniej z praskiego oddziału agencji Cushman & Wakefield, zauważa, że turystyka medyczna to wciąż niszowy segment. – Nie powiedziałbym, że staje się on coraz większy, ale to fakt, że ulega przeobrażeniu. W przeszłości z uzdrowisk korzystali głównie pacjenci wymagający specjalistycznych zabiegów. Przebywali tam zazwyczaj przez tydzień lub dwa, a koszty takiego pobytu były pokrywane z ubezpieczenia zdrowotnego lub refinansowane przez państwo – mówi Frédéric Le Fichoux. Jego zdaniem współczesna turystyka medyczna powinna odpowiada-

ZDJEĆCIE:

– Potrzeby inwestycyjne zgłaszane przez władze spółek uzdrowiskowych, które w całości należą do państwa, to około 150 mln zł – uważa Jerzy Szymańczyk ze Stowarzyszenia Unia Uzdrowisk Polskich

ZDJĘCIE:
Hotel Sheraton
i panorama Sopotu:
jedna z najpo-
pularniejszych
polskich gmin
uzdrowskich

dać coraz bardziej wyrafinowanym potrzebom. – Uzdrowska mają zaspokajać potrzeby nie tylko tych, którzy wymagają opieki medycznej. Ich oferta powinna być – i coraz częściej jest – skierowana do osób, które po prostu o siebie dbają. Zmiana podejścia oznacza jednak, że trzeba zainwestować w odpowiednią infrastrukturę – dodaje Frédéric Le Fichoux.

Również na polskim rynku widać ożywienie w tym segmencie. – W ostatnich latach nastąpił bardzo dynamiczny rozwój uzdrowisk. Zainwestowano w nie ogromne środki krajowe i unijne – łącznie ponad 1 mld zł w ciągu ostatnich 7 lat. Powstały nowe i zmodernizowano istniejące wcześniej kompleksy kąpielowe, spa, hotele czy sanatoria – wylicza Jan Golba. Ale potrzeby takich ośrodków wciąż są duże. – Z oficjalnych informacji przekazywanych przez Ministerstwo Skarbu Państwa wynika, że potrzeby inwestycyjne zgłaszane przez władze spółek uzdrowskich, których stuprocentowym właścicielem jest Skarb Państwa, opiewają na kwotę około 150 mln zł – dodaje Jerzy Szymańczyk, prezes zarządu Stowarzyszenia Unia Uzdrowisk Polskich.

Prywatnie znaczy lepiej?

W Polsce funkcjonuje obecnie 45 uzdrowisk, z czego w 25 spółkach uzdrowskich udziały ma Ministerstwo Skarbu Państwa (MSP), a 11 z nich to w całości własność państwa. W 2010 roku MSP sprywatyzowało osiem uzdrowisk. Obecnie trwa proces prywatyzacji trzech spółek uzdrowskich, chociaż Skarb Państwa w planie prywatyzacji na lata 2012-2013 przewidywał zmiany właścicielskie dla trzynastu kolejnych podmiotów. W przypadku siedmiu z nich trwają prace zmierzające do wyłączenia z listy spółek, które według rozporządzenia z 2008 roku, nie podlegają prywatyzacji. Zgodnie z nowym projektem rozporządzenia, jedynie Uzdrowisko Kryńca-Żegiestów pozostanie w 100 procentach własnością państwa. Zdaniem przedstawicieli MSP prywatyzacja uzdrowisk jest szansą na rozwój dla spółek o tym profilu oraz tworzeniem warunków do skutecznego konkurowania na tym rynku. – Obecna sytuacja ekonomiczno-prawna spółek uzdrowskich, działających w formie jednoosobowych

spółek Skarbu Państwa, jest zróżnicowana. Mimo dodatknych wyników finansowych netto (w większości przypadków), spółki uzdrowskie odczuwają niedobór środków finansowych na realizację planów rozwojowych. Biorąc pod uwagę fakt, że MSP nie ma możliwości ich stałego finansowania, jedynym sposobem uzyskania środków na dalszy rozwój jest pozyskanie inwestora zdolnego do zainwestowania w nowoczesną bazę leczniczą i hotelową – tłumaczy Magdalena Kobos, rzecznik Ministerstwa Skarbu Państwa. Odpiera także zarzut o ograniczenie świadczenia usług ośrodków po prywatyzacji. Przeciwnicy prywatyzacji obawiają się, że przyszły właściciel zaniecha prowadzenia działalności leczniczej, przerzucając się na działalność turystyczną i hotelową, zwłaszcza w spółkach dysponujących obiektami o wyższym standardzie. – NFZ, który ma obowiązek kontraktowania świadczeń w trybie publicznym, kieruje się jakością świadczenia i jego ceną, nie zaś strukturą własnościową akcjonariatu spółki uzdrowskiej. W ocenie MSP, sprywatyzowanie uzdrowisk nie wpłynie na ograniczenie dostępu do lecznictwa uzdrowskiego – dodaje Magdalena Kobos. Ministerstwo Skarbu Państwa zapewnia, że jest zainteresowane zachowaniem funkcji leczniczo-uzdrowskich. W umowach sprzedaży spółek uzdrowskich znajdują się odpowiednie zapisy zobowiązujące inwestorów do utrzymania dotychczasowego statusu. – Sprzedane uzdrowiska nie tylko utrzymują profil swojej działalności, ale także podnoszą jakość i zakres świadczonych usług. Uzdrowisko Nałęczów, sprzedane w 2001 roku, w ciągu zaledwie kilku lat zostało całkowicie wyremontowane, znacznie poszerzono listę zabiegów, wybudowano nowoczesny obiekt rekreacyjny i podniesiono standard usług. Zyskała także gmina, dla której uzdrowisko jest wielkim atutem i okazją do promocji. Wyższy standard i lepszy serwis pomagają przyciągnąć nie tylko klientów w ramach umów z NFZ, ale także tych komercyjnych z kraju i zagranicy – twierdzi Magdalena Kobos. Na prywatyzacji zyskują również gminy. To jeden ze sposobów na wyciągnięcie ośrodków z tarapatów finansowych, a przez to przyciągnięcie większej liczby kuracjuszy. – Tam, gdzie nastąpiła prywatyzacja uzdrowisk, poprawił się stan-

ZDJĘCIE:
Investycja w Polsce? – Nie rezygnujemy z ekspansji, ale naszym obecnym priorytetem są inwestycje w obiekty, które już posiadamy – mówi Mike Wallace z firmy Hotele Danubius

dard bazy uzdrowiskowej i hotelowej. Oferta usług została wzbogacona o spa, wellness, beauty. Stowarzyszenie Gmin Uzdrawiskowych generalnie popiera prywatyzację, ale sugeruje, aby do każdego przypadku podchodzić indywidualnie. Naszym zdaniem Skarb Państwa powinien zatrzymać w swoich rękach część uzdrowisk, aby mieć przynajmniej częściowy wpływ na ich funkcjonowanie, w tym między innymi na: jakość i kontraktowanie usług, proces kształtowania cen, dostępność usług leczniczych – zauważa Jan Golba.

Na tle sąsiadów

– Uzdrawiska polskie to dobra marka, chociaż mają mniejsze wsparcie instytucjonalne niż uzdrawiska czeskie, słowackie czy niemieckie. W porównaniu z zagranicznymi reprezentują bardzo dobry, europejski standard. Zachowują przy tym najbardziej konkurencyjne ceny, zwłaszcza w porównaniu z uzdrawiskami niemieckimi czy słowackimi po wprowadzeniu euro. Polskie uzdrawiska mają jednak pewne wady: kiepska komunikacja, bariery infrastrukturalne, brak połączeń kolejowych, oddalenie od portów lotniczych – to mankamenty, które znacznie ograniczają ich dostępność. Dużą bolączką polskiej branży uzdrawiskowej jest brak wspólnego programu promocji marki „polskie uzdrawiska” – mówi Jerzy Szymańczyk.

Sytuacja uzdrawisk w Europie Środkowo-Wschodniej jest inna niż tych istniejących w Polsce. A to dlatego, że większość uzdrawisk i hoteli świadczących usługi medyczne i spa jest w rękach prywatnych. Janka Zálesáková, prezes Stowarzyszenia Słowackich Uzdrawisk, nie zgadza się z twierdzeniem, że rząd w jakiś szczególny sposób wspiera ten sektor. Zdecydowana większość członków stowarzyszenia to firmy prywatne. Ale, co ważne, około 45 proc. pobytyw w uzdrawiskach jest finansowane – w całości lub w części – z krajowego systemu ubezpieczeń zdrowotnych. Dużą część klientów, bo aż 30 proc., stanowią goście z zagranicy. Warto też zaznaczyć, że dzięki prywatnemu kapitałowi, zdecydowana większość uzdrawisk przeszła już restrukturyzację.

Podobnie jest w Czechach. Martin Plachý, wiceprezes Czeskiego Związku Spa i prezes Europejskiego Stowarzyszenia Spa, twierdzi, że w Cze-

chach około 85 proc. funkcjonujących ośrodków uzdrawiskowych jest już w rękach prywatnych. Ministerstwo Zdrowia nadało miano uzdrawiska 38 miastom. Status ten przyznano miejscowościom o odpowiednim klimacie oraz np. tym, w których znajdują się źródła termalne lub w których, ze względów zdrowotnych, można stosować np. okłady błotne. Funkcjonują w tych miejscach administratorzy, wyznaczeni przez rząd, którzy dbają o ich zasoby naturalne. Jednak w zdecydowanej większości przypadków działają tam prywatne ośrodki. Wyjątkiem są np. Karlowe Wary, największe z czeskich uzdrawisk, gdzie część domów zdrojowych jest w rękach miejskiej spółki. Rynek czeskich uzdrawisk ucierpiał jednak z powodu cięć wydatków na opiekę zdrowotną. Martin Plachý szacuje, że cięcia te sięgają od 10 do 15 proc. wydatków rocznie – przez to lekarze ograniczają liczbę skierowań na dłuższe pobyty lecznicze w ośrodkach uzdrawiskowych.

Sytuacja na Węgrzech – na pierwszy rzut oka – wydaje się podobna do tej w Polsce. Rozkwit ośrodków uzdrawiskowych nastąpił tam w czasach komunistycznych. W 1972 roku powstała państwowa spółka, która miała zapewnić zakwaterowanie w hotelach dla gości odwiedzających uzdrawiska. Wkrótce potem część z tych hoteli zyskała dostęp do wód o leczniczych właściwościach, stając się tym samym ośrodkami spa. W lipcu 1991 roku firma została sprywatyzowana. Powstała spółka Hotele Danubius, która rozwinęła działalność w całym regionie Europy Środkowo-Wschodniej. Obecnie posiada także hotele spa na Słowacji i w Czechach. Na Węgrzech państwo również nie wspiera takich ośrodków. Długoterminowe pobyty w takich obiektach nie są bowiem refinansowane z państwowej kasy. W prywatnych hotelach spa można jedynie skorzystać z wybranych zabiegów.

Mike Wallace, dyrektor spa w spółce Hotele Danubius, twierdzi, że ograniczenia w wydatkach na służbę zdrowia wpływają na obłożenie w ośrodkach uzdrawiskowych. Zauważa on, że pobyty finansowane z kasy państwowych ubezpieczycieli stanowią zaledwie część obłożenia hoteli spa – na Słowacji zapewniają 30 proc., a w Czechach około 20 proc. pobytyw. Mike Wallace zapewnia, że mimo to działalność Hotelu Danubius jest rentowna i przynosi oczekiwany zysk. – W naszych obiektach pojawia się coraz liczniejsza grupa gości z szybko rozwijających się państw – z Rosji i krajów arabskich. Tacy klienci korzystają nie tylko z usług stricte medycznych. Traktują po prostu nasze ośrodki jako miejsce do odprężenia i odpoczynku – mówi Mike Wallace. Typowy pobyt w hotelu spa może kosztować 100 euro za noc. Po prywatyzacji spółka Hotele Danubius poszerzyła swoją ofertę o zabiegi kosmetyczne, relaksacyjne i fitness. Co przyciąga gości? – Na pewno lokalizacja. Nasze hotele położone są w uznanych uzdrawiskach, które kuszą naturalnym pięknem. Niemniej ważna jest również cena – uważa Mike Wallace. I na koniec dodaje: – Mamy świadomość, że podobne kryteria spełniają ośrodki wystawione obecnie na sprzedaż w Polsce. Nie rezygnujemy z ekspansji, ale naszym obecnym priorytetem są inwestycje w obiekty, które już posiadamy. ■

Polish health resorts are to go into private hands
– does this mean they will regain their former glory?

Healthy profits

THERE ARE STILL 45 STATE-OWNED HEALTH RESORTS IN POLAND AND THE TIME HAS COME TO PRIVATISE THEM. BY DOING SO POLAND IS FOLLOWING A ROUTE WHICH HAS BEEN TRODDEN BY OTHER COUNTRIES IN THE REGION

■ Alex Hayes, Aneta Cichla

Health resorts in Poland enjoyed great success during the communist era. However, they were then viewed as places for recuperation and mainly associated with health treatment, as well as social activities and dancing. Nowadays the fashion for health resorts is coming back in a new way. "Polish health resorts are not just sanatoriums, hotels, boarding houses, restaurants, cafés, spas, promenades or tourist trails, but also areas for engaging in Nordic walking, cycling on paths of varying degrees of difficulty and, finally, as facilities with professional cross-country ski courses. They also offer water recreation complexes, skating rinks for children and youngsters, sports and recreation complexes, outdoor gyms, theme gardens and high rope parks, among other features. Health resorts are also building more and more modern spa and wellness facilities," says Jan Golba, president of the management board of the Association of Polish Spa-Communities (which embraces 36 spa communities across Poland).

However, within the CEE region this kind of restructuring is not unusual. As Frederic Le Fichoux, the head of the CEE hospitality team at Cushman & Wakefield's Prague office states: "Medical tourism is very much a niche segment. I wouldn't say that it is expanding but rather changing. In the past, medical tourism was essentially used by patients in need of curative treat-

PICTURE:
"The investment needs of fully state-owned health resort companies are estimated to amount to PLN 150 mln," claims Jerzy Szymańczyk of the Polish Health Resorts Association

PICTURE:
The Hotel Spa
Budowlani is in
Szczawnica

ments who were accommodated at 'medical spa' hotels for a period of 1 or 2 weeks, where costs were typically paid by health insurance or state organisations. Nowadays medical tourism is becoming more sophisticated and attracts not just people in need of treatment but those who want to look after themselves. This implies that facilities need to be improved to fulfil the needs of everyone."

Similar changes can also be seen on the Polish market. "There has been a very dynamic development of health resorts in recent years. Huge national and EU funds have been invested in them – a total of over PLN 1 bln during the last seven years. New ones have been built while existing swimming pool complexes, spas, hotels and sanatoriums have been modernised," adds Jan Golba. However, the needs of such centres are still big. "According to official information published by the state, the investment needs reported by the 100 pct state-owned health resort authorities amount to app. PLN 150 mln," claims Jerzy Szymańczyk, the president of the management board of the Polish Health Resorts Association.

Is privately-owned better?

There are 45 open health resorts in Poland at this point – the state has shares in 25 health resort companies, 11 of which it is the sole owner of. In 2010 eight health resorts were privatised. The privatisation of three health resort companies is currently in progress, even though in its 2012–2013 privatisation plan, the state announced ownership changes in 13 more entities. In the case of seven of them work is currently pending aimed at removing these resorts from the list of companies not subject to privatisation under regulations passed in 2008. According to a new draft of the regulations, only the Krynica-Żegiestów health resort will remain 100 pct owned by the state. Treasury representatives claim that the privatisation of health resorts is a chance for the development of these types of companies and for creating favourable conditions for effective competition on this market. "The current economic and legal status of health resort companies operating as firms

wholly-owned by the state varies. Despite their positive financial results, most health resort companies suffer from a shortage of funds for development plans. Taking into consideration the fact the state is unwilling to continue financing them, the only way to acquire funds for their future development is to find an investor able to invest in a modern therapeutic and hotel base," explains Magdalena Kobos, a treasury spokesperson. She also rejects the allegation that the resorts' services will be limited after the privatisation. Opponents of taking the facilities into the private sector are worried that a future owner will abandon therapeutic treatment and switch to the tourist and hotel business, particularly in the case of higher standard facilities. "Privatisation can be an efficient way of acquiring additional capital and ensuring stable development, especially as it will not restrict the possibility of providing health resort treatment from public funds. The National Health Fund, which is required to contract services in the public sector, focuses on the quality of service and its price rather than the ownership structure of a health resort. The treasury believes that privatising health resorts will not lead to limiting the access to health resort treatments. It will only improve their quality and the scope of available services," adds Magdalena Kobos. The treasury assures us that it is interested in retaining the therapeutic and spa functions. Health resorts' sales agreements include suitable provisions that obligate investors to keep their current status. "The health resorts sold will not only maintain their business profile but will also improve the quality and scope of their services. The Nałęczów health resort, which was sold in 2001, was fully-renovated within only a few years, its list of treatments has been considerably extended, and the comfort of its services has been improved. The administrative district also benefited from that, as the health resort is its greatest asset and can be used for promotional purposes. Thanks to privatisation Polish health resorts are becoming more competitive and better promoted. Their higher standard and improved service helps them to attract not only custom-

PICTURE:
The Hotel Sheraton
and a panorama
of Sopot – one
of the Polish spa
communities

ers who have contracts with the Polish national health service, but also commercial ones from Poland and abroad,” claims Magdalena Kobos. Local government also benefits from privatisation, as this is one of the ways of getting communities out of financial troubles and subsequently attracting a larger number of clients. “When it comes to the privatisation of health resorts, it has to be said that wherever it has taken place the standard of the therapeutic and hotel base has improved. The therapeutic services on offer are extended by adding spas and wellness and beauty treatments. The Association of Polish Spa-Communities generally supports privatisation, but recommends that each case should be treated individually because no health resort is the same as another. “In our opinion the state should keep some health resorts in its hands so as to have an influence on at least a few issues connected with the functioning of health resorts, such as the quality and contracting of services, the price shaping process and the availability of medicinal raw materials,” argues Jan Golba. Jerzy Szymańczyk is also cautious on the subject. “In our view, the entities providing medicinal spa services in Poland should have a variety of ownership structures. Privatisation, and consequently, the recapitalisation of a company, could be one of the ways of ensuring a high quality of services and society’s universal access to medicinal spa services,” says Jerzy Szymańczyk.

Against the neighbours

“Polish health resorts are a good brand, even though they have less institutional support than Czech, Slovak or German ones. Compared to foreign facilities, they offer an excellent, European standard of services. They also offer the most competitive prices, particularly compared to German or Slovak health resorts after the introduction of the euro. However, Polish resorts do, however, have one certain drawback: poor transport links, infrastructural barriers, lack of railway services and too few airports – all being issues that consider-

ably limit the accessibility of Polish health resorts. One big problem afflicting the Polish health resort industry is the lack of a common promotion campaign for the ‘Polish health resorts’ brand,” points out Jerzy Szymańczyk, who goes on to emphasise that neighbouring countries, such as the Czech Republic, Hungary and Slovakia, have governmental programmes aimed at the promotion of their national health resorts.

Indeed the situation for health resorts elsewhere in the CEE region appears very different to Poland. Across much of the region health resorts and spa hotels are already in the hands of private investors. In Slovakia, Janka Zálesáková, the president of the association of Slovak spas, denies that there is any governmental support for the sector. The vast majority of the members of her organisation are privately-owned companies, but despite this around 45 pct of stays are funded either entirely or partially by the country’s health insurance system, while 30 pct of guests come from abroad. Due to the flow of private capital the segment has already undergone restructuring. According to Martin Plachý, the vice president of the Czech Spas Association and President of the European Spas Association, around 85 pct of such facilities in the Czech Republic are in private hands. In total 38 towns in the Czech Republic are recognised by the ministry of health as spa towns. Such recognition is based on the prior discovery of thermal springs, healing mud or due to the fresh local climate with proven health benefits. These towns will have government appointed natural healing resource administrators, but, with one or two exceptions these posts are filled by representatives from private companies. In Karlovy Vary, the largest Czech spa town, the post is controlled by a company that belongs to the town. Unfortunately, the market has been hit by cuts in health expenditure. Martin Plachý estimates that the cuts are equal to between 10 pct and 15 pct annually. Doctors no longer have the freedom to prescribe long recuperative stays in a spa hotel.

PICTURE:
According to Mike Wallace, the spa director of Danubius hotels: "In Hungary the state no longer supports long term comprehensive spa stays at private spa hotels, except for certain selected treatments"

The situation in Hungary, at first glance, also seems similar. In 1972, under the communist government at the time, a state company was set up with the aim of providing hotel accommodation to guests visiting municipal thermal spas in spa towns. Soon afterwards, to meet the requirements of these guests, many of these hotels began piping the curative waters directly into their buildings, and thus became spa hotels. In Hungary these waters are specifically used to treat rheumatism and arthritis. In July 1991 the company was privatised as Danubius Hotels and the company has since gone on to expand across the CEE region with spa hotels in Slovakia and the Czech Republic.

In Hungary, the state no longer supports long term comprehensive spa stays at private spa hotels, except for certain selected treatments. However, Mike Wallace, the spa director for Danubius Hotels, did confirm that state insurers across the board in Eastern Europe are reducing their budgets for curative stays in spa hotels. Such state prescriptions now account for app. 30 pct of the groups' spa hotel guests in Slovakia and 20 pct in the Czech Republic. Interestingly enough, despite these cut-backs the spa hotels in the Danubius Hotels chain have still remained profitable. "We have replaced our guests with those from growing markets such as from Arab countries or Russia, who come not just for the medical services, but for illness prevention and pampering too," claims Mike Wallace. A typical stay in a spa hotel can cost as little as EUR 100 per night. It includes full board, three to four treatments a day, plus a doctor's consultation once a week. However, since it's a privatisation, Danubius hotels has expanded the range of its treatments to include beauty and relaxation as well as general fitness and preventative treatments. When it comes to the group's investment strategy, Mr Wallace declares that: "Our company is attracted by spa locations with natural resources. There must be something unique about the location at a good price. A lot of the companies we have taken over were owned by the state, who had been struggling to run them in a business-like man-

ner." When it was pointed out that these criteria seem to match many of the facilities now on sale in Poland, he explained – without ruling out further expansion – that the company's current priority was to refurbish and invest in the facilities that it already owns.

A problem of terminology

One of the problems that faces the industry seems to be confusion over what a spa hotel actually is. The problem is not helped by the fact that a hotel with a spa is very different to a spa hotel. "I'm a judge at the World Spa Awards and it amazes me what people will classify as a spa hotel," says Mike Wallace. Generally speaking, he believes that a spa hotel must have a natural resource, offer a wide range of treatments, and the spa should be the core reason why the guests are visiting. In the CEE region such hotels are strictly regulated by government with "regulations that are comparable to those for hospitals in the UK," he explains. Tobias Bielenstein of EuropeSpa, a certification organisation for spas and medical spa facilities, also claims that there is a need for clearer international standards because, as he says: "If you want to set up a sauna and call it a spa, at the moment you can. Providing transparent criteria for quality and credible certificates – that's why we exist." ■

A B V E R T I S E M E N T

Central to your Real Estate needs

Investment - Office Agency - Valuation
Retail Agency - Property Management

ul. Żłota 59
00-120 Warsaw
+48 22 222 4000
savills.pl

Visit us at ExpoReal stand A1.230

Prezentacja Gmin Członkowskich SGU RP

JAWORZE

Gmina Jaworze położona jest w południowej części województwa śląskiego, na pograniczu powiatu Bielskiego i Cieszyńskiego. Gmina Jaworze to licząca sobie ponad 700 lat podgórska osada rolnicza – turystyczna położona obecnie w południowo – zachodniej części Powiatu Bielskiego. Gmina znana jest z walorów uzdrowiskowych, na tym terenie w XIX wielu odkryto źródła wody bogate w sole jodo – bromowe. Corocznie przybywa tutaj wiele osób ze schorzeniami dróg oddechowych. Na terenie Jaworza funkcjonują obiekty wczasowo rekreacyjne, liczne ścieżki rowerowe i narciarskie. Jednym z ważnych elementów pozyskiwania zdrowia jest czysta, bliskość kompleksów leśnych i świeże czyste powietrze.

Jaworze należy do najstarszych miejscowości na Śląsku Cieszyńskim. Pierwsza wzmianka pochodzi z wykazu wsi książę-

cych księstwa cieszyńskiego z 1302r. Pod względem dokumentacji historycznej wagę ma dopiero adnotacja z 1305r. Znajduje się ona w opisie wsi mających dawać biskupowi wrocławskiemu Henrykowi z Wierzbna dziesięcinę zbożową.

Od momentu powstania Jaworze miało wielu właścicieli. Największą jednak rolę w jego rozwoju odegrały skoligacone ze sobą arystokratyczne rody baronów Laszowskich herbu Nałęcz i hrabiów Saint-Genois d'Anneaucourt, w rękach których Jaworze było przez okres 154 lat. Pozostało po nich do dnia dzisiejszego wiele zabytkowych pamiątek. Szczątki tychże rodów spoczywają na miejscowym cmentarzu katolickim.

W roku 1862 Maurycy hrabia Saint-Genois założył w Jaworzu pierwsze na Śląsku Cieszyńskim uzdrowisko na tzw. Śląsku austriackim, które cieszyło się przez wiele lat wielkim wzięciem, szczególnie wśród Po-

laków z Galicji, dla których bezcenna była przede wszystkim istniejąca tu swoboda używania języka polskiego.

Niemniej zawdzięcza się Larischom poparcie i pomoc w założeniu po I wojnie światowej przez dr Zygmunta Czopa zakładu wodoleczniczego. Sam hrabia oddał do dyspozycji bielskiego starosty pomieszczenia w zamku, gdzie bywało wiele znakomitości z kręgów politycznych i kulturalnych Polski międzywojennej, co nie było bez znaczenia dla Jaworza.

W zakładzie wodoleczniczym kuracjami było wiele znanych postaci.

Daleko posunięte prace związane z przywróceniem Jaworzu statusu uzdrowiska przekreślił wybuch II wojny światowej.

I tak, jak w okresie uzdrowiskowym renowę uzdrowisku zrobił m.in. Wincenty Pol, piszący do dzienników krakowskich pochwały na jego temat, tak w okresie międzywojennym przyczyniła się do rozgłosu Jaworza pisarka Maria Dąbrowska, bywająca na kuracjach w zakładzie wodoleczniczym w Jaworzu, gdzie powstała m.in. część jej dzieła „Noce i dnie” i inne drobniejsze utwory. Także i Melchior Wańkowicz tworzył tu swój „Dysk Olimpijski”.

Po wojnie Jaworze zniszczone kilkumiesięcznymi walkami frontowymi, długo i z trudem odbudowywało swoją egzystencję i zabiegało bezskutecznie o kontynuację prac związanych z przywróceniem mu miana uzdrowiska. Niemniej pozostało ono znaną i cieszącą się dużą popularnością miejscowością leczniczą z dwoma sanatoriami, turystyczną i wypoczynkową, z rosnącą na przestrzeni lat liczbą ośrodków wypoczynkowych. Równolegle rozwijała się baza obiektów zapewniająca rozrywkę i wypoczynek. Pozbawienie Jaworza w 1973 r. samodzielności administracyjnej stało się przyczyna zahamowania planowanego w tym kierunku rozwoju miejscowości. Po 18 latach, dzięki zwartej postawie mieszkańców, Jaworze odrodziło się w roku 1991 ponownie jako samodzielna gmina, która zgodnie z wytycznymi założeniami walczy o jej rozwój.

W Jaworzu utworzono około pół wieku temu zakład dr. Czopa gdzie kurowano dolegliwości między innymi owczą żęty-

cą, z czasem przekształcił on się w kompleks budynków przeznaczonych do stacjonarnego leczenia i rehabilitacji dzieci, młodzieży oraz dorosłych czyli obecny Beskidzki Zespół Leczniczko-Rehabilitacyjny – Szpital Opieki Długoterminowej, do którego przyjeżdżają pacjenci z całego kraju. W ofercie BZLR są między innymi zabiegi takie jak: fizykoterapia, kinezyterapia, balneoterapia, hydroterapia, tlenoterapia, masaż. Od 1.01.2011 r. BZLR otworzył również Rehabilitację Kardiologiczną w trybie stacjonarnym i dziennym. Bogaty wachlarz usług świadczy również Centrum Zdrowia i Rehabilitacji Villa Barbara która oferuje szeroki zakres zabiegów odnowy biologicznej. Ponadto w Jaworzu znajduje się SPA & Wellness mieszczące się w czterogwiazdkowym hotelu Jawor, gdzie można zaczerpnąć zabiegów dbających o swoją duszę ciała i umysł korzystając z Świata Saun, Krainy Beauty i wielu innych.

Atrakcjami turystycznymi Jaworza są szlaki turystyczne wiodące poprzez Białnię w kierunku na Szczyrk, Brenną, Ustroń i Wisłę, szlaki rowerowe biegnące między innymi z Krakowa do Wiednia, ścieżki spacerowo dydaktyczne poprzez Jaworze. Wiele ciekawych historycznych miejsc między innymi: Pałac i zabudowania byłych właścicieli Jaworza rodziny Saint-Genois D'Anneaucourt, miejsca takie jak wzgórze Goruszska i XVIII wieczna Glorietta jako pamiątka przemarszu wojsk króla Sobieskiego na Wiedeńską odsiecz, park pałacowy z historycznym drzewostanem, nowo powstałe trasy przystosowane dla osób uprawiających nordic walking, urokliwe doliny Jaworza Nałęża z oznakowaną trasą tzw. szlaku szklanego czy dolina Jaworza Górnego z pięknym czterogwiazdkowym hotelem Jawor. Atrakcją Jaworza jest Amfiteatr z jego ścieżkami spacerowymi na terenie którego odbywają się liczne imprezy kulturalno-folklorystyczne takie jak Majówka czy Jaworzański Wrzesień z barwnym Korowodem Dożynkowym, a w lasku Filipa na ławeczce nad stawem, przy tryskającej fontannie można odpocząć i podumać.

Jaworzański Wrzesień z tradycyjnym korowodem dożynkowym, w którym uczestniczą; maszyny rolnicze, pokolenia

traktorów, zaprzęg konnych bryczek, koni jeździeckich oraz rozśpiewane grupy pieszych wraz z orkiestrami dętymi to barwne przedstawienie kultywujące stare tradycje, gdzie na pojazdach i przyczepach przedstawiane są scenki rodzajowe z życia wsi – od młócenia cepmi po ... kowalstwo.

Swoją tożsamość mają organizowane rajdy samochodowe takie jak: Międzynarodowy rajd pojazdów zabytkowych czy rodzinny rajd o charakterze rekreacyjnym do ciekawych miejsc w południowej Polsce, Czechach lub Słowacji. W Jaworzu swoją pozycję mają rajdy piesze po okolicznych górach np. rajd pracowników oświaty czy ZNP, rajdy młodzieżowe czy liczne sięgające blisko 3 tysięcy uczestników rajdy rowerowe. Centrum tych imprez mieści się na Amfiteatrze w Jaworzu przy ul. Wapienickiej, przy których funkcjonuje koordynator tych działań – Ośrodek Promocji Gminy. Dział tam również punkt informacji turystycznej pod patronatem ŚOT.

URZĄD GMINY JAWORZE

ul. Zdrojowa 82, 43-384 Jaworze
tel. (+48) 33 828 66 00, 33 817 21 95
fax: (+48) 33 828 66 01
NIP: 937-17-71-156

OŚRODEK PROMOCJI GMINY JAWORZE

ul. Zdrojowa 82, 43-384 Jaworze
tel. (+48) 33 488 31 16
fax: (+48) 33 810 04 70
e-mail: biuro@opgj.pl

Pałac Klasycystyczny Arnolda Saint-Genois d'Anneaucourt

Założyciel uzdrowiska Maurycy Jan Nepomucen Hrabia Saint-Genois d'Anneaucourt

Prezentacja Gmin Członkowskich SGU RP **SUPRAŚL**

Supraśl, to „PERŁA PODLASIA”. Niezwykłe atrakcyjny zakątek Podlasia i Puszczy Knyszyńskiej, mający ponad 500-letnią historię, która złotymi zgłoskami wpisała się w historię Rzeczypospolitej Obojga Narodów.

Tylko w Supraślu odnajdziemy zaciszne drewniane wsie z drewnianymi kościołami, cerkwiami i kapliczkami wiszącymi na wiekowych sosnach. To tu zamieszkują: Polacy, Białorusini, Rosjanie, Tatarzy, potomkowie Żydów i Niemców. Wyznawcy katolicyzmu, prawosławia, judaizmu czy protestantyzmu.

Coraz silniejszym magnesem przyciągającym do Supraśla jest jego położenie i walory klimatyczne. Dostrzeżono je już na początku XX w., jednak wykorzystywać zaczęto dopiero w latach międzywojennych. Wówczas to liczni mieszkańcy Białegostoku przyjeżdżający do Supraśla „na letniki”, rozpinali między sosnami płócienne hamaki i wypoczywali wdychając balsamiczne powietrze. Okazywało się ono zbawienne dla chorych na płuca i dla rekonwalescentów po zawałach serca. W 1924 r. wybudowano Sanatorium Żłotego Krzyża dla cierpiących na gruźlicę, utrzymywane przez Stowarzyszenie Urzędników Państwowych.

Licznie przybywają tu turyści wabieni doskonałą bazą turystyczną, krajobrazem kulturowym i zabytkami oraz bogatą florą i fauną Puszczy Knyszyńskiej i niezwykle urokliwą doliną rzeki Supraśl. Wraz ze swoimi dopływami tworzy ona rodzaj „półwyspu” ze wzniesieniem, na którym usytuowany jest dawny zespół klasztorny Ojców Bazyljanów. To od niego zaczęła się historia Supraśla. Obecnie to siedziba prawosławnego klasztoru męskiego pw. ZNMP przy który mieści Muzeum Ikon posiadające jedno z największych zbiorów ikon w Polsce.

Ale Supraśl to nie tylko przepiękny Monastyr. To również liczne zabytki: Pałac Buchholtzów (obecnie Liceum Plastyczne) z zabudowaniami: stajnią, wozownią, stróżówką oraz zachowanymi fragmentami parku secesyjnego – jednego z nielicznych w tej części Polski, Dom Ogrodnika zwany również Starą Poczta, kościół katolicki p.w. Świętej Trójcy, neogotycki kościół p.w. Najświętszej Marii Panny Królowej Polski, Ratusz Miejski, dawna siedziba żeńskiej szkoły, gdzie w czasach zaborów prowadzono tajne lekcje nauczania języka polskiego, czy unikalny przykład drewnianego modernizmu – Dom Ludowy. Spacerując uliczkami Supraśla warto też odwiedzić Dom Kleina obecną siedzibę Centrum Kultury i Rekreacji w Supraślu, który w XIX wieku służył jako dom administratora fabryki włókienniczej Buchholtzów oraz siedzibą Parku Krajobrazowego Puszczy Knyszyńskiej im. Witolda Sławińskiego – dawny Biały Dworek – wybudowany w 1822 r. przez ostatniego unickiego hierarchę z Supraśla, biskupa Leona Ludwika Jaworowskiego.

Wzdłuż ulicy 3-go Maja stoją drewniane „Domy Tkaczy”. Trudno uwierzyć, że w XIX wieku, miejscowość ta była bardzo prężnie działającym ośrodkiem przemysłu włókienniczego. Po powstaniu listopadowym, w wyniku przesunięcia granicy celnej do Supraśla przeniesiono ze Zgierza i Łodzi kilka firm włókienniczych.

Właścicielami fabryk byli m.in.: Adolf Buchholtz, Wilhelmem Fryderykiem Zachertem oraz fabrykanci z rodziny Altów,

Aunertów i Jansenów. To dzięki budowie tych zakładów włókienniczych ukształtował się krajobraz przemysłowego Supraśla, po których do czasów współczesnych pozostał nienaruszony układ urbanistyczny miasteczka, założenia parkowo-ogrodowe, świątynie różnych wyznań oraz liczne mieszkania fabrykantów i robotników, takich jak Pałac Buchholtza, Domy Tkaczy.

Supraśl jest jednym z najmłodszych polskich uzdrowisk i drugim obok Augustowa kurortem na Podlasiu. Tradycje uzdrowskowe i letniskowe sięgają czasów międzywojnia, kiedy istniało tu sanatorium przeciwgruźlicze.

Współczesny Supraśl to urocza, leśna polana usytuowana w centrum Puszczy Knyszyńskiej, gdzie głównym walorem, decydującym o rozwoju turystyki uzdrowskowej jest przyroda. To miejsce, gdzie czas wydaje się płynąć wolniej, a sosnowy las, kształtuje mikroklimat. Tu unoszą się zdrowotne sosnowe olejki eteryczne, a przy śpiewie ptaków odpoczywają zaganiani współczesnością ludzie. Supraśl posiada swoje „czarne złoto”. To złoża cennych borowin posiadających niezwykle właściwości lecznicze. Dlatego też Supraśl od 2002 roku może się poszczycić statusem Uzdrowiska nizinnego, klimatycznego, borowinowego.

Położenie geograficzne Supraśla, w szczególności jego stref uzdrowskowych w warunkach kształtowanych przez klimat nizinny powodują, że uzdrowisko to nadaje się do prowadzenia kierunków klimatoterapii w zakresie helioterapii, aeroterapii i kinezyterapii.

W oparciu o udokumentowane właściwości lecznicze naturalnych surowców i właściwości lecznicze klimatu, ustalono dla Uzdrowiska Supraśl następujące kierunki lecznicze:

- 1) choroby górnych i dolnych dróg oddechowych,
- 2) choroby kardiologiczne,
- 3) choroby ortopedyczno- urazowe,
- 4) choroby reumatologiczne,
- 5) choroby kobiece,

Uzdrowisko Supraśl swymi granicami obejmuje 8 sołectw i miasto Supraśla. Wyodrębnione strefy ochrony uzdrowskiej umożliwiają zarówno rozwijanie i prowadzenie funkcji lecznictwa uzdrowskiego jak również powstawaniu usług.

Strefa „A” o powierzchni ok. 150,00 ha przeznaczona do rozwoju bazy lecznictwa uzdrowskiego i budowy obiektów sanatoryjnych. Strefa „B” ogarnia tereny miasta oraz kompleks leśny z projektowanym „Leśnym Parkiem Uzdrowskim”.

Unikatowość budującego się uzdrowska Supraśl polega na „pełnym wykorzystaniu” lasu do kształtowania atrakcyjności krajobrazu oraz do celów leczniczych.

Las jest „dobrem narodowym”. Do lasu chodzimy po grzyby, jagody, poziomki. Do lasu chodzimy na spacer i podziwiać piękno przyrody. Bo do lasu może wejść każdy. Bo w Polsce lasy są „nasze”. Jednak nie wszyscy wiedzą że w myśl ustawy o lasach, można wyodrębnić wiele funkcji lasów. Są wśród nich i lasy „chroniące” wody i gleby, lasy krajobrazowe i wypoczynkowe oraz te wyjątkowe, w których zakładane są parki narodowe. Jedną z nich jest również las uzdrowsko-klimatyczny, chroniący warunki i obszary ochrony uzdrowskiej.

Są to lasy otaczające uzdrowska, będące swojego rodzaju buforem chroniącym walory uzdrowskie. Nowatorskim pomysłem nieco innego „wykorzystania” lasów jest utworzenie Parku Uzdrowskiego. Takie innowacyjne rozwiązanie rozpoczęło właśnie w uzdrowsku Supraśl. Wspólnie

z Regionalną Dyrekcją Lasów Państwowych w Białymstoku, Nadleśnictwem Supraśl oraz Parkiem Krajobrazowym Puszczy Knyszyńskiej, Uzdrowsko Supraśl przystąpiło do projektu budowy „Leśnego Parku Uzdrowskiego”. Projektowany obszar będzie wyposażony w infrastrukturę i urządzenia lecznictwa uzdrowskiego, w tym leśne inhalatoria oraz urządzenia służące kinezyterapii. Z niecierpliwością mieszkańcy pobliskiego Białegostoku oraz kuracjusze odwiedzający uzdrowsko Supraśl oczekują na powstanie tego unikalnego kompleksu leśnego zaliczanego do urządzenia lecznictwa uzdrowskiego.

Pozostała część uzdrowska Supraśl to strefa „C” o pow. 9233 ha.

Dbając o estetykę uzdrowska oraz budowę infrastruktury uzdrowskiej miasta samorząd dokłada wszelkich starań aby wyposażyć uzdrowsko w nowoczesne zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowskiego i infrastrukturę turystyczną.

W uzdrowsku Supraśl intensywnie prowadzone są liczne inwestycje związane z budową nowych ośrodków spa, obiektów związanych z terapią oraz obiekty hotelowe. Do nich możemy zaliczyć m.in. ośrodki SPA: OW „KNIEJA”, OW „PIĘĆ DĘBÓW”, Hotel „SUPRAŚL”, OW „BOROWINOWY ZDRÓJ ” oraz Dom Pielgrzyma w zespole klasztornym przy ul. Klasztornej 1, Hostel w ośrodku powiatu białostockiego „Bukowisku”, a także ścieżki ruchowe na terenie parku leśnego czy promenadę nadzreczną z urządzeniami do kinezyterapii.

Zespół Klasztorny

Historyczna ulica 3 Maja

Borowinowy Zdrój SPA

Uzdrowiska po liftingu

POLANICA-ZDRÓJ

Gmina Polanica-Zdrój, położona jest w Kotlinie Kłodzkiej u podnóża gór Bystrzyckich i Stołowych na wysokości 350-660 m n.p.m.. Zaliczana jest do grona jednego z najpiękniejszych uzdrowisk na Dolnym Śląsku. Przeważa tu klimat podgórski z dużą ilością dni słonecznych. Polanica ma charakter uzdrowski, co sprawia, że od lat licznie odwiedzają ją osoby pragnące zregenerować zdrowie, jak również poprawić urodę.

Dzieje Polanicy-Zdroju sięgają lat 1346-1390 i nierozdzielnie łączą się z wodami mineralnymi. Dzięki ich walorom leczniczym Polanica bardzo szybko zaczęła zdo-

bywać uznanie wśród rodaków jak również za granicą. Okrytą 1873r. borowinę zaczęto używać do pierwszych zabiegów. W 1904 zostały pozyskane źródła, które obecnie nazywają się „Wielka Pieniawa” i „Pieniawa Józefa”. Tak zaczął się trwający do dziś złoty okres w dziejach Polanicy. Bardzo szybko zbudowano luksusowy Dom Zdrojowy oraz zagospodarowano Park Zdrojowy. Niebawem powstały okoliczne pensjonaty o standardzie adekwatnym do Domu Zdrojowego. Równocześnie z rozwojem zaczęło rosnąć znaczenie uzdrowiska jako ośrodka leczącego choroby serca. W późniejszych latach znacząco rozwinęła się chirur-

Pijalnia wód mineralnych z 1913 roku

gia plastyczna, która do dzisiaj słynie z doskonałych zabiegów wykonywanych przez najwyższej klasy profesorów.

W dzisiejszej Polanicy leczy się przede wszystkim choroby serca i układu trawienia oraz schorzenia narządu ruchu jak również zabiegi chirurgii plastycznej. Powstał kompleks rekreacyjny z m.in. kąpielami mineralnymi, kąpielami i okładami borowinowymi, zabiegi na bazie alg oraz minerałów Morza Martwego. Nowe obiekty, które w ostatnich latach liczne powstały, oferują szeroką kartę zabiegów Medical SPA oraz szeroką gamę zabiegów relaksacyjnych strefie Wellness & SPA.

Oprócz zabiegów poprawiających zdrowie i urodę, nie zapomnijmy o stanie ducha. W latach 2010 – 2011 dzięki dofinansowaniu ze środków Unii Europejskiej oraz Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Teatr Zdrojowy, Muszla Koncertowa oraz Park Zdrojowy przeszły gruntowną modernizację i zostały dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. W parku powstały liczne alejki i ciekawe zakątki, w których spokojnie można odpocząć. Wokół mieszczą się piękne kaskady fontann, w których latem można się ochłodzić, natomiast wieczorem obejrzeć nie zwykły pokaz kolorowej fontanny, która w rytm muzyki „tańczy” na wysokość 12 m.

Mieszkańcy i Goście mogą korzystać z licznych atrakcji kulturalnych. W mieście odbywa się wiele imprez o randze krajowej i międzynarodowej jak:

- Festiwal POL 8, jeden z najstarszych na świecie festiwali filmów amatorskich,
- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Uzdrawiskowej – Muzyka Świata,
- Wielki Festyn Polanicki,
- Tęcza Polska – Międzynarodowy Przegląd Spółdzielczych Zespołów Artystycznych,
- Międzynarodowe Koncerty Muzyki Organowej,
- Kurort Sztuk – Plenerowy Festiwal Form Teatralnych Plastycznych,
- Lato Filmowe w Hrabstwie Kłodzkim.
- Dzięki swojemu położeniu Polanica jest również atrakcyjnym miejscem dla sportowców. Kondycję można poprawić

na dwóch Orlikach, tutaj znajdują się: korty tenisowe, boiska do koszykówki, siatkówki, babinktona. Rampa do łyżworolek, bieżnia lekkoatletyczna, basen. W mieście funkcjonuje hala sportowa i siłownia.

- Najważniejsze imprezy sportowe:
- Mistrzostwa Polski Nornic Walking,
- Turniej Szachowy im. Akiby Rubinsteina,
- Mistrzostwa Polski Oldbojów w koszykówce,
- Bike Maraton.
- Oprócz typowo sportowych miejsc w Polanicy wyznaczone zostały liczne szlaki rowerowe oraz trasy spacerowe biegnące wokół miasta :
- Szlak „Serduszkowy”,
- Szlak „Niedźwiadka”,
- Szlak „Dzieciak”,
- Szlak „Nornic Walking”.

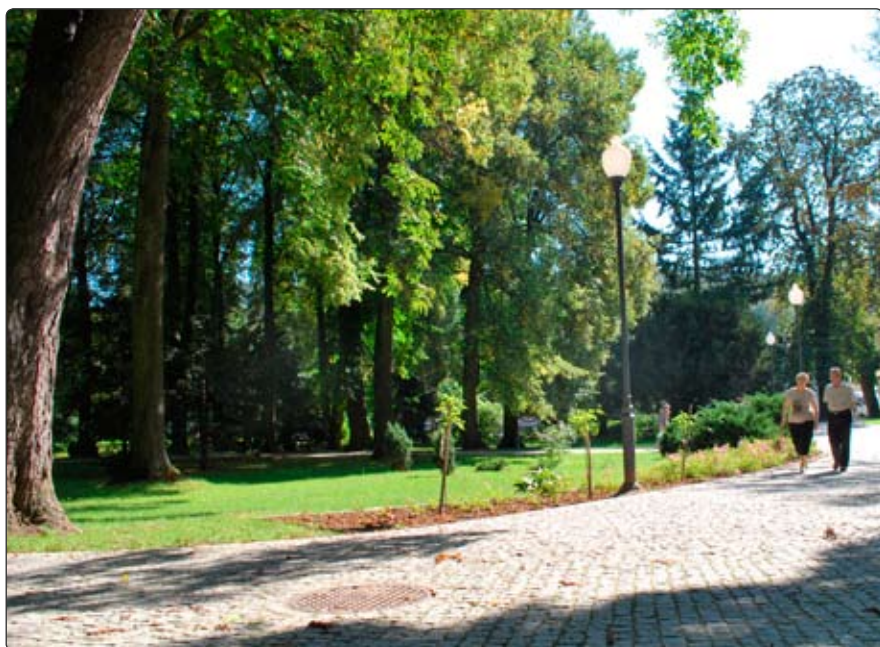
Polanica-Zdrój kusi również wspaniałą i różnorodną kuchnią. Wiele pyszności coraz częściej można posmakować w licznych restauracjach jak również kawiarniach. Po smakowitym obiedzie należy się nam trochę słodkości, których w mieście nie brakuje. Polanicy restauratorzy zachowują dawny smak w nowoczesnej kuchni.

Szanowni Państwo, Polanica to nowoczesny ośrodek relaksu i odpoczynku. Nie bez powodu Polanica -Zdrój otrzymała w tym roku godło Teraz Polska. Godło przyznawane najlepszym z najlepszych, stanowiące wyróżnienie wśród licznych gmin, jakie mamy w całej Polsce.

Polanica jest piękna o każdej porze roku, również zimą stanowi doskonałą bazę wypadową dla narciarzy. Stąd nie daleko jest do Zielenicy czy na Czarną Górę, gdzie można poszusować na licznych i dobrze przygotowanych stokach.

Nie bez powodu Polanica-Zdrój nazywana jest perłą uzdrowisk polskich.

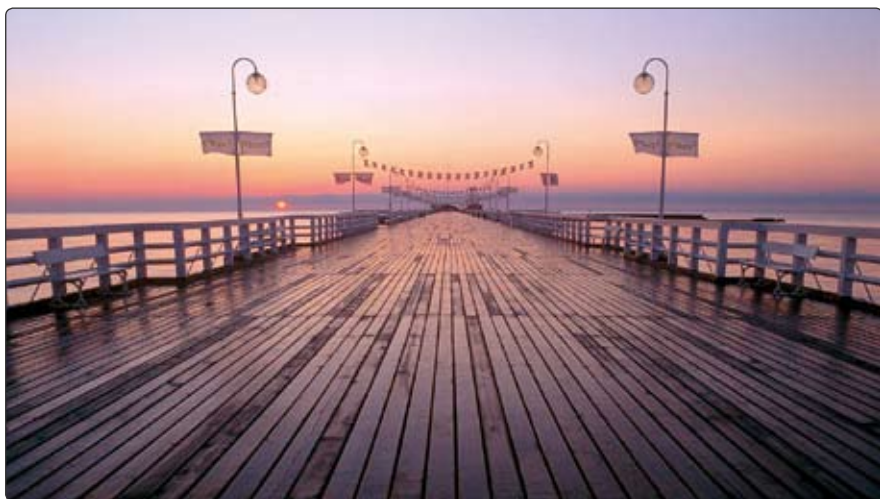

Uzdrowiska po liftingu

SOPOT

Uzdrowskie tradycje Sopotu sięgają XIX w., kiedy to **Jean George Haffner**, lekarz wojsk napoleońskich, doceniając piękno i walory lecznicze nadmorskiego zakątka, postanowił osiedlić się w Sopocie i stworzyć tu kąpielisko. Za sprawą następnych pokoleń Sopot przerodził się w znany na świecie kurort, a 19 lutego 1999 roku uzyskał oficjalnie **status uzdrowiska**. Jednak oferta Sopotu znacznie wykracza poza typowe usługi uzdrowskie, pozwalając na łączenie różnych form odpoczynku i leczenia. Dzięki zróżnicowanej rzeźbie terenu, czystemu i zdrowemu powietrzu oraz znakomitym warunkom do uprawiania wszelkiego rodzaju sportów oraz turystyki aktywnej, Sopot oferuje atrakcyjny pobyt przez cały rok. Bardzo dobrze rozwinięta

baza sportowo-rekreacyjna i kulturalna, w połączeniu z bazą sanatoryjną, jest gwarancją atrakcyjnego urlopu bez względu na porę roku i pogodę. Hale sportowe, wyposażalnie sprzętu wodnego i sportowego, obiekty żeglarskie, Hipodrom, baseny, korty tenisowe, wyciąg narciarski z widokiem na morze, lodowisko na Molo – wszystko to czeka na sopockich turystów. Do dyspozycji turystów pozostają trasy rowerowe i nadmorskie alejki. Sopockie lasy i tereny zielone zachęcają do spacerów, jazdy na rowerach, a zimą na nartach biegowych. Zaciszne boczne uliczki, kameralne przestrzenie uroczych secesyjnych kamieniczek i willi otoczonych drzewami, zabytkowych parków i ogrodów czy malownicza przystań rybacka stanowią idealne miejsce

wypoczynku. Miłośnicy sztuki mają do wyboru spektakle teatralne, wydarzenia kulturalne w nowo otwartej Operze Leśnej, liczne imprezy, wystawy i wernisaże w sopockich galeriach, w tym w największej w Polsce Północnej Państwowej Galerii Sztuki, prezentującej okresowe wystawy najciekawszych kolekcji świata. Niezapomniane wieczory można spędzić w jednym z pubów lub kawiarni – w centrum Sopotu lub przy samej plaży.

Sopockie uzdrowiska i sanatoria oferują szeroką gamę zabiegów leczniczych i zapewniają profesjonalną obsługę doświadczonych lekarzy specjalistów. Lecznictwo ukierunkowane jest przede wszystkim na choroby układu oddechowego, narządów ruchu i układu krążenia. W kompleksie zabytkowych budynków położonych w reprezentacyjnym punkcie Sopotu, tuż obok słynnego Molo, Monciaka i morskiego brzegu mieści się Wojewódzki Zespół Reumatologiczny im. Jadwigi Titz-Kosko, oferujący szereg wysokospecjalistycznych świadczeń zdrowotnych w zakresie reumatologii i rehabilitacji narządu ruchu. Ogronnym powodzeniem cieszy się tu kriokomora ogólnoustrojowa, ze względu na jej skuteczność w leczeniu wielu schorzeń, jak również w odnowie biologicznej i regeneracji organizmu osób aktywnych. Przez kosmologów krioterapia zaliczana jest do zabiegów przedłużających młodość. Pacjenci chętnie korzystają również z zajęć w basenie solankowym, szczególnie polecanym w chorobach reumatycznych i zwyrodnieniowych. Nowoczesną aparaturą densytometryczną można tu zdiagnozować osteoporozę oraz wykonać ultrasonografię stawów, która jest rzadko wykonywanym badaniem w Polsce.

SPZOZ „Uzdrowisko Sopot” dysponuje nowoczesną bazą zabiegową, w której wykonuje ponad 60 zabiegów z zakresu kinezyterapii, wodolecznictwa, peloidoterapii, elektrolecznictwa, krioterapii i masaży. Sanatorium Uzdrowiskowe „Leśnik”, położone na leśnej polanie Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego posiada inhalatorium zbiorowe ze specyficznym mikroklimatem,

którego cechą jest występowanie aerozolu powstającego z solanki. Kuracjusze mogą również skorzystać z oferty Sanatorium Uzdrowiskowego „Perła”, położonego w strefie uzdrowiskowej miasta Sopot, w odległości 200 m od plaży. Natomiast SP ZOZ Sanatorium Uzdrowiskowe MSW, usytuowane tuż nad brzegiem morza, w pobliżu ujęcia solanki sopockiej, prowadzi leczenie w oddziałach: szpitalnym, ogólnosanatoryjnym i schorzeń narządu ruchu we wszystkich profilach leczniczych Uzdrowska Sopot. Skorzystać można również ze stacjonarnej rehabilitacji kardiologicznej oraz ambulatoryjnej rehabilitacji schorzeń układu ruchu.

Wszystkim szukającym relaksu, wyciszenia, poprawy samopoczucia i kondycji kurort proponuje zabiegi w luksusowych gabinetach odnowy i SPA. Wysokiej klasy specjaliści, najnowsze urządzenia i najlepsze kosmetyki pomogą każdemu odnaleźć piękno i wewnętrzną harmonię.

Miejscem gdzie ruch wody, ciepło sauny i pielęgnacja przynoszą odprężenie i dają nowe siły życiowe jest Instytut SPA & Salon *Hotelu Haffner*. W kameralnej atmosferze można odreagować stres i poprawić kondycję fizyczną. Szeroką gamę zabiegów poczynawszy od masaży klasycznych do masaży gorącymi kamieniami, zabiegi odchudzające, terapie antiaging oraz zabiegi kosmetyczne całego ciała oferują gabinety spa położonego w otoczeniu leśnych wzgórz *Hotelu Opera*. Ekskluzywne zabiegi przeciwmarszczkowe z wykorzystaniem kawioru i pereł, relaksacyjne masaże, akupresura oraz szereg innych zabiegów przywracających młodość i poprawiających samopoczucie proponują specjaliści Spa *Hotelu Rezydent*. Nowopowstały *Mera SPA Hotel* przy samym morzu zaprasza do krainy relaksu i pozytywnej energii. Autorskie zabiegi stworzone z myślą o indywidualnych potrzebach każdego Gościa pozwalają odpłynąć na chwilę i zapomnieć o troskach dnia codziennego. W luksusowych gabinetach legendarnego *Grand Hotelu* (Sofitel Grand Sopot) pod okiem profesjonalnych trenerów można odnaleźć równowagę

ciała i ducha, a wyjątkowo dobroczynne właściwości saun odkryć w „Świecie Saun” w *Aquapark Sopot*. Centrum Spa *Sheraton Sopot Hotel*, wyposażone jest w najnowszą aparaturę diagnostyczną i aparaty do odnowy biologicznej. Centrum zaprojektowane jest tak, by spełniało wszelkie potrzeby gości i ustanawiało nowe standardy luksusowych zabiegów.

Naturalne bogactwa Sopotu to przede wszystkim nadmorski klimat, atrakcyjna lokalizacja, tereny zielone stanowiące 60% powierzchni miasta oraz źródła leczniczych wód mineralnych. Z uzdrowiskowych walorów miasta można korzystać na

każdym kroku. Na najdalej wysuniętych w morze fragmentach sopockiego Mola stężenie jodu jest nawet dwukrotnie większe niż na lądzie. W Parku Południowym na spacerowiczów czekają charakterystyczne fontanny w kształcie grzybków. Wypływająca z nich sopocka solanka (doprowadzana ze Zdroju Św. Wojciecha, gdzie wypływa samoczynnie z głębokości 800m) jest wykorzystywana do inhalacji przy przewlekłych schorzeniach zapalnych i alergicznych dróg oddechowych. Specjalnie rozcieńczonej solanki można również spróbować w niedawno powstałej pijalni, znajdującej się na najwyższym piętrze Domu Zdrojowego.

Pomnik J.J. Haffnera

Zakład Balneologiczny

Sopotki Deptak

Rola spa i wellness w kształtowaniu wizerunku nowoczesnego uzdrowiska

Wstęp

Współcześnie w obliczu niesłabnących zagrożeń cywilizacyjnych coraz częściej podejmuje się dyskurs w zakresie jednego z najważniejszych obszarów egzystencji człowieka, jakim jest zdrowie i jego stan. Zdrowie można rozpatrywać w wymiarze somatycznym, psychicznym, społecznym, jak również ekonomicznym. Bowiem „zdrowe i sprawnie funkcjonujące społeczeństwo stanowi podstawę rozwoju społeczno-ekonomicznego. Takie społeczeństwo stwarza możliwość prężnego rozwoju gospodarczego, postępu społecznego i podniesienia poziomu konkurencyjności gospodarki, co w efekcie sprzyja wzrostowi jego jakości”¹.

Istotną rolę w dziedzinie przywracania i utrzymania stanu zdrowia społeczeństwa odgrywają uzdrowiska², w których działalność uzdrowiskowa, jako działalność z pogranicza turystyki i lecznictwa uzdrowiskowego, ma jeden z największych potencjałów rozwojowych w Polsce i bogatą tradycję historyczną. Uzdrowiska i świadczone w nich usługi z jednej strony zaspokajają potrzeby z zakresu ochrony zdrowia i wypoczynku, z drugiej stanowią swoistą inwestycję w człowieka, wzbogacającą kapitał ludzki. Wierząc futurologom z niemieckiego Instytutu Przyszłości świat przyszłości będzie opierał się na cywilizacji zdrowia, co daje szansę rozwoju polskim uzdrowiskom. Chcąc dokonać dogłęb-

nej analizy zagadnienia nowoczesności w uzdrowiskach, nie sposób pominąć pojęcie tradycji uzdrowiskowej.

1. Tradycja w uzdrowiskach

Przekazywane z pokolenia na pokolenie doświadczenia z wyjazdów „do wód” i treści medycyny niekonwencjonalnej w postaci obyczajów leczniczych, poglądów i sposobów myślenia na temat zdrowia stanowią, z jednej strony wartość samą w sobie i fundament dla przyszłych pokoleń z drugiej zaś bywają źródłem obawy, czy zaadaptują się do współczesnych realiów globalizacji, informatyzacji bez zasadniczych zmian w świadomości człowieka na temat zdrowia. U podłoża wyjazdów do uzdrowisk i leczenia uzdrowiskowego leży medycyna uzdrowiskowa lub fizjoterapia³ ukształtowana przez wielowiekową tradycję.

Lecznictwo uzdrowiskowe, a zwłaszcza jedna z najstarszych jej dziedzin balneologia, zajmująca się badaniem właściwości leczniczych wód podziemnych i borowin oraz zastosowaniem ich w lecznictwie, ma bardzo długą historię i sięga najdawniejszych czasów, kiedy ludzie cierpieli na różne schorzenia. Współcześnie trudno ustalić od kiedy ludzie zaczęli wędrować do miejsc obdarzonych źródłami wody leczniczej czy też innymi naturalnymi czynnikami leczniczymi, do których można zaliczyć: borowinę, bodźce klimatyczne, gazy lecznicze oraz różne formy energii występującej w otaczającym człowieka środowisku

1 V. Korporowicz, *Promocja zdrowia. Kształtowanie przyszłości*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2008, s. 41.

2 W dalszej części artykułu przez termin „uzdrowisko” autorka będzie rozumiała uzdrowisko statutowe wyznaczone przez strefy ochrony uzdrowiskowej A,B,C.

3 G. Straburzyński, A. Straburzyńska-Lupa, *Medycyna fizykalna*, Wyd. II, PZWL, Warszawa 2000.

(światło, prąd elektryczny, ultradźwięki, pole magnetyczne i inne). Człowiek pierwotny, podpatrując zwierzęta, siedł za ich przykładem i korzystał z dobroczynnych właściwości wód leczniczych i borowin.

Podróże w celach kuracyjnych są uważane za jedną z najstarszych form ruchu turystycznego a historia powstania pierwszych uzdrowisk sięga czasów starożytnych⁴. Leczniczy wpływ kąpeli wodnych na organizm człowieka znany był w starożytnej Grecji, jeszcze przed Hipokratesem, zwanym ojcem medycyny. Właśnie w Grecji, na wyspie Eubea, oczekiwali na gości budynki z obszernymi halami i basenami kąpielowymi⁵. Jednakże dopiero w czasach Cesarstwa Rzymskiego nastąpił rozkwit balneoterapii. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się miejscowości posiadające ciepłe źródła. Na ziemiach imperium rzymskiego wody termalne czyli cieplice, które służyły najpierw celom higienicznym, później rekreacyjnym i towarzyskim, a na końcu także celom leczniczym zaczęto stosować na szeroką skalę⁶. Zamiłowanie do kąpeli przejęli później muzułmanie, Arabowie i Turcy. Ci ostatni stworzyli nowy typ łaźni, zwanej do dziś turecką⁷.

W średniowieczu zainteresowanie uzdrowiskami osłabło, a większość z nich utraciła swoje dotychczasowe znaczenie. Źródła lecznicze, którym powszechnie przypisywano wówczas właściwości uzdrawiające, stały się celem wizyt głównie o charakterze religijnym, a w ich pobliżu wznoszono sanktuaria⁸.

W Polsce pierwsze wzmianki kronikarskie dotyczące uzdrowisk pochodzą z przełomu XI i XII wieku, kiedy to żona króla Władysława Hermana leczyła się stosując kąpiele mineralne w Inowłodzi, położonej nad Pilicą. Z roku 1281 pochodzi akt nadania zakonowi Joanitów ze Strzegomia, źród-

deł wód mineralnych w Cieplicach Śląskich oraz Łądku⁹.

Ponowny rozwój uzdrowisk został zapoczątkowany dopiero w epoce Renesansu i był w znacznym stopniu rezultatem ówczesnej humanistycznej koncepcji życia człowieka, kładącej szczególny nacisk na zagadnienia związane ze zdrowiem. W okresie Renesansu podano naukowe uzasadnienie leczniczych właściwości kąpeli i picia wód mineralnych. Ogromne znaczenie w rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego w XVI wieku odegrał lekarz niemiecki Bombastus Theophrastus Paracelsus, autor dzieła „De balneis”. W XVI wieku w Polsce nastąpiło duże ożywienie w leczeniu uzdrowiskowym i zainteresowanie lekarzy tą formą leczenia. Pierwszą rozprawę o wodolecznictwie opublikował w 1522 roku Marcin z Miechowa, a kolejną w 1555 Józef Struś z Poznania. Nadworny lekarz króla Stefana Batorego, Wojciech Oczko wydał w 1578 roku w języku polskim traktat pt. „Cieplice”. Innymi znakomitymi lekarzami tego okresu, zajmujący się balneologią, byli profesorowie Erazm Sykstus i Innocenty Petrycy, którzy poszerzyli wiedzę w zakresie lecznictwa uzdrowiskowego¹⁰.

W wieku XVII według K. Libery wyjazdy kuracyjne, obok podróży w celach poznawczych i wypoczynkowych, stanowiły w Europie formę „czystej turystyki”¹¹. Uczestnictwo w nich było głównie domeną arystokracji. Wyjazdom do uzdrowisk sprzyjał ówczesny rozwój dróg i środków transportu.

Prawdziwy rozwój turystyki uzdrowiskowej przyniósł dopiero XVIII wiek. „Podróże do wód” stały się bardzo modne wśród elity społeczeństwa całej Europy. W XVIII wieku europejski model kontynentalny wiele zawdzięcza modelowi angielskiemu reprezentowanemu przez największe uzdrowisko Europy – Bath¹². Warto nadmienić, iż ówczesne pobyty w uzdrowiskach trwały z reguły kilka miesięcy, nierzadko pół, a nawet cały rok. Dlatego bogaci kuracju-

4 Z. Kulczycki, *Zarys historii turystyki w Polsce*, Sport i Turystyka, Warszawa 1977, s. 41.

5 W. Firlej, *Szlakiem podróży turystycznych starożytnych Greków i Rzymian*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Warszawie, Zeszyty Naukowe nr 4 1999, s. 190.

6 A. Madeyski, *Zarys historii polskich uzdrowisk* [w:] *Uzdrowiska polskie*. Informator, red. A. Madeyski, Izba Gospodarcza „Uzdrowiska polskie”, Warszawa 1999, s. 15

7 Z. Kulczycki, op. cit., s. 41.

8 W. Bacon, *Economic systems and their impact on tourist resort development: the case of the Spa in Europe* [w:] *Tourism Economics*, 1998 vol. 4 nr 1, s. 24.

9 A. Madeyski, op. cit., s. 15.

10 Ibidem.

11 J. Warsznińska, A. Jackowski, *Podstawy geografii turystyki*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1978, s. 130.

12 Ibidem, s. 131.

sze zabierali ze sobą nie tylko rodziny czy służących, ale i część ruchomego majątku. Początki rozwoju przeżywały wówczas uzdrowiska w carskiej Rosji oraz w Ameryce Północnej, chociaż warto podkreślić, że na nowym kontynencie o leczniczych właściwościach wód mineralnych wiedzano już wcześniej, a kuracje uzdrowiskowe, powiązane zwykle z obrzędami o charakterze religijnym, stosowała ludność indiańska jeszcze przed przybyciem Europejczyków¹³.

Szczególnie intensywny rozwój uzdrowisk nastąpił w XIX wieku, w czasach względnego pokoju w Europie oraz rewolucji przemysłowej przejawiającej się gwałtownymi zmianami zachodzącymi w dziedzinie techniki, ekonomii i życia społecznego. Wyjazdy do uzdrowisk, pełnych pięknych budowli i rozległych parków odbywały się na nie spotykaną dotąd skalę. Były to ekskluzywne miejsca spotkań elit intelektualnych, artystycznych i finansowych pochodzących z arystokracji, ziemiaństwa lub nowo powstałej klasy społecznej (burżuazja kapitalistyczna) służące zaspokojeniu głównie potrzeb rozrywkowych, a przy okazji zdrowotnych.

Wzrost liczby przyjeżdżnych w uzdrowiskach był w szczególnie dużym stopniu uzależniony od rozwoju komunikacji kolejowej, dzięki której podróże stały się znacznie szybsze i wygodniejsze, a także tańsze. Sprawilo to, że w coraz większym stopniu mogły w nich uczestniczyć mniej zamożne warstwy społeczeństw miejskich¹⁴.

W XIX w. rozwój uzdrowisk polskich był trudniejszy aniżeli w innych krajach europejskich ze względu na podział Polski na trzy zabory. W XIX wieku w Polsce autorytetem w dziedzinie leczenia uzdrowiskowego był krakowski profesor Józef Dietl, który swa wiedzę balneologiczną opierał się na osiągnięciach chemii, fizyki i biologii.

W tym okresie w Europie pojawiło się wiele osób praktykujących balneoterapię i hydroterapię, które nie miały wykształcenia medycznego. Dużym oryginałem w tej dziedzinie był Wincenty Priessnitz, niewy-

kształcony chłop z Czech, który głosił, że potrafi znakomicie uzdrawiać bez pomocy lekarzy. Wykorzystywał w celach leczniczych natryski, polewania i kąpiele własnego pomysłu. Wpadł na pomysł stosowania zimnej wody w różnych chorobach. Jego ulubiona metodą był natrysk, dlatego też jego nazwisko zostało utrwalone w przyjętej w Polsce nazwie prysznicy. Przez ówczesne społeczeństwo Priessnitz uznawany był za szarlatana, jednak mimo to jego metoda odniosła duży sukces, ponieważ otworzył swój zakład hydroterapii. Kolejną ważną postacią był niemiecki ksiądz Sebastian Kneipp, który w młodości był tkaczem, a po otrzymaniu święceń kapłańskich otworzył zakład wodoleczniczy. Po 30 latach samokształcenia się w zakresie wodolecznictwa i na podstawie własnych doświadczeń wydał książkę „Moje leczenie wodą”. Kneipp uważał, że terapia powinna polegać na leczeniu wodą, ruchem, dietą, ziołami i umiarem we wszystkich czynnościach życiowych.

W drugiej połowie XIX w. i początkowych latach XX stulecia znaczna liczba dotychczasowych uzdrowisk zaczęła zatracać swój jednolity charakter leczniczy, przekształcając się stopniowo w turystyczne miejscowości wielofunkcyjne¹⁵. Z biegiem czasu malało społeczne zainteresowanie zabiegami balneologicznymi, co w znacznym stopniu związane było z rozwojem nowych metod leczenia, wśród których szczególnie zainteresowaniem cieszyły się klimatoterapia i talassoterapia, a także leczenie farmakologiczne. Stąd też nowe kierunki wyjazdów, których celem stały się górskie i nadmorskie ośrodki turystyczne, stanowią konkurencję dla dotychczasowych wyjazdów do zdrojowisk.

W dwudziestoleciu międzywojennym i przede wszystkim po II wojnie światowej, wśród odwiedzających sanatoria pojawili się ludzie praktycznie ze wszystkich warstw społecznych.

W tym czasie upowszechnieniu uległa komunikacja samochodowa, znacznie zwiększając możliwość realizowania podróży do znanych już miejscowości tury-

13 J. Groch, *Badania diagnostyczne uzdrowisk polskich z zastosowaniem metod wielowymiarowej analizy porównawczej*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1991, s. 8.

14 J. Kaczmarek, A. Stasiak, B. Włodarczyk, *Produkt turystyczny*, Polskie Wyd. Ekonomiczne, Warszawa 2010, s. 26.

15 J. Warszyńska, A. Jackowski, op. cit., s. 140.

stycznych i uzdrowiskowych, jak i zwiedzania obszarów dotychczas słabo lub w ogóle nie odwiedzanych.

Coraz powszechniejszym zjawiskiem stawała się intensywna urbanizacja tych miejscowości, prowadząca do znacznych przeobrażeń ich przestrzeni i grożąca degradacją walorów uzdrowiskowych, co w konsekwencji przyczyniało się do ograniczenia ich funkcji leczniczej.

Nowym etapem w życiu polskich uzdrowisk był okres pierwszej wojny światowej. W chwili jej zakończenia uzdrowiska polskie znajdowały się w stanie dewastacji, spowodowanej zniszczeniami wojennymi. Po wojnie przystąpiono do odbudowy zniszczonej infrastruktury i rozpoczęto realizację nowych inwestycji. Okres międzywojenny jest dalszym etapem zwiększania dostępności usług uzdrowiskowych dla ogółu, również dzięki systemowi ubezpieczeń społecznych, powstaniu związków zawodowych i organizacji społecznych, a ukoronowaniem tego dzieła było wydanie pierwszej polskiej ustawy uzdrowiskowej w 1922 r.

Trwający w latach dwudziestych i trzydziestych rozwój uzdrowisk zahamowała II wojna światowa, która przyczyniła się do zniszczenia znacznej części uzdrowisk. W czasie okupacji hitlerowskiej uzdrowiska wykorzystywane były jako ośrodki lecznictwa szpitalnego i rekonwalescencji dla żołnierzy, a ponadto jako miejsca pobytu ludności niemieckiej. Podczas wycofywania się z Polski Niemcy zniszczyli większość urzędów leczniczych, a pozostałą część wywieźli do swojego kraju. W powojennej Polsce już w 1946 r. znaczna część uzdrowisk wznowiła swą działalność, ciesząc się powodzeniem wśród społeczeństwa.

Warto dodać, że w tym okresie uzyskano liczne uzdrowiska znajdujące się dotąd we władaniu niemieckim (uzdrowiska dolnośląskie i nadbałtyckie) ale utracono te, które znajdowały się blisko wschodniej granicy państwa polskiego (Truskawiec, Druskienniki, Delatyn). W sposób wyraźny zmienił się wówczas skład osób korzystających z uzdrowisk ponieważ nie były to już przyjazdy nielicznych grup społecznych, ale masowa turystyka uzdrowiskowa.

Bez żadnych wątpliwości okres po II wojnie światowej charakteryzował się dużą dynamiką rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego oraz wypoczynku na terenach uzdrowiskowych. Jednocześnie należy podkreślić, że powojenny okres dla polskich uzdrowisk i lecznictwa uzdrowiskowego związany był z bezprawnym upaństwowieniem większości uzdrowisk ale też włączeniem lecznictwa uzdrowiskowego do systemu bezpłatnej opieki zdrowotnej¹⁶. Utworzono w większości uzdrowisk Państwowe Przedsiębiorstwa Uzdrowiskowe (PPU) oraz wybudowano szereg nowych obiektów, jak np. najnowocześniejszą w Europie pijalnię w Krynicy, mogącą równocześnie obsłużyć 2 tys. osób, zakład przyrodolecniczy w Szczawnicy i inne¹⁷. Istotny wpływ wywarł także dynamiczny rozwój turystyki, a zwłaszcza rozwijane na szeroką skalę i również dotowane wyjazdy wypoczynkowe organizowane przez zakłady pracy i związki zawodowe (turystyka socjalna), które w dużej mierze kierowano do miejscowości uzdrowiskowych.

Wzrastająca liczba kuracjuszy przebywających w uzdrowiskach spowodowała z biegiem czasu konieczność rozwoju bazy noclegowej leczniczej i turystycznej. Intensywną działalność inwestycyjną podjęto w drugiej połowie lat 60. XX w. i wybudowano liczne sanatoria finansowane ze środków zakładów pracy i związków zawodowych. W latach siedemdziesiątych XX w. miało miejsce widoczne załamanie w finansowaniu wyjazdów uzdrowiskowych, wynikającym ze skierowania lekańskiego, co było przyczyną zmniejszenia się liczby kuracjuszy a w kolejnych latach osiemdziesiątych kryzys jeszcze bardziej pogłębił się¹⁸.

Lata 90-te wymusiły na uzdrowiskach zaadaptowanie się do nowych warunków jakie stworzyła nowa gospodarka wolnorynkowa. W 1999 r. wprowadzono reformę służby zdrowia i ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którą leczenie uzdrowiskowe

¹⁶ A. Madeyski, op. cit., s. 17.

¹⁷ J. Wolski, *Wypoczynek i turystyka w uzdrowiskach*, AWF w Poznaniu, Poznań 1978, s. 24.

¹⁸ M. Boruszcak, J. Golba, A. Hadzik, *Ewolucja i stan obecny uzdrowisk w Polsce*, [w:] *Turystyka zdrowotna*, red. M. Boruszcak, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk 2010, s. 205.

było regulowane umowami z Kasami Chorych, a od 2003 r. z oddziałami narodowego Funduszu Zdrowia. Reforma ta spowodowała obciążenie kuracjuszy większą częścią kosztów leczenia niż przed 1999 r., co w znacznym stopniu zmniejszyło przyjazd kuracjuszy do krajowych uzdrowisk. Państwowe Przedsiębiorstwa Uzdrowiskowe (PPU) zostały przekształcone w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa i poddane procesowi komercjalizacji, który poprzedzał ich prywatyzację.

Obecnie obok podróży kuracjuszy do uzdrowisk opartych na skierowaniach widoczne są pobyty komercyjne, które w polskich uzdrowiskach zaczęły się rozwijać dopiero w połowie lat dziewięćdziesiątych XX w., a w Europie zachodniej i Ameryce Północnej funkcjonowały już od II połowy XX w.¹⁹. Obecnie wśród społeczeństwa polskiego uwidaczniają się trendy światowe, bowiem obserwuje się nasilającą potrzebę stosowania zabiegów profilaktycznych, utrzymania dobrej kondycji psychofizycznej, poprawy urody i „dobrostanu” (tzw. wellness)²⁰. W tej sytuacji uzdrowiska starają się nadążyć za potrzebami kuracjuszy.

2. Nowoczesność w uzdrowiskach

Rozważając uzdrowiska i lecznictwo uzdrowiskowe w aspekcie nowoczesności, należy zwrócić uwagę na fakt, że u podstaw rozwoju współczesnych metod lecznictwa uzdrowiskowego leżą klasyczne metody lecznicze, takie jak: klimatoterapia (talasoterapia, subterenoterapia, aeroterapia, sylwoterapia) i balneoterapia, która wykorzystuje naturalne surowce lecznicze (kąpiele, inhalacje, krenoterapia, irygacje, okłady itp.), a także hydroterapia z wykorzystaniem wody o różnej temperaturze, pod różnym ciśnieniem (kąpiele, natryski, płukania, polewania, masaże itp.). Mówiąc o balneologii i hydroterapii tak naprawdę sięgamy do tradycji pojęcia spa, którego kluczowym elementem jest woda wykorzystywana na różne sposoby. Klasyczne spa w rozumieniu miejscowości uzdrowisko-

wej posiada źródła wód leczniczych, mineralnych czy termalnych, natomiast obiekty spa wpisane są często w krajobraz zawierający rzeki, jeziora, wodospady, morze, czy ocean. Co więcej woda w postaci basenów, jacuzzi, fontann stanowi element wyposażenia obiektów spa. Generalnie przyjmuje się, że pojęcie spa ma swoją genezę w Europie. Ślady początków określenia spa sięgają XIV wieku kiedy odkryto źródła mineralne blisko Liège w Belgii, w mieście znanym jako Spa. Niektórzy przychylają się do pochodzenia nazwy spa od walońskiego słowa *espa* (fontanna) bądź łac. *spargere* (zraszać), podczas gdy inni uważają, że słowo spa jest akronimem łac. zwrotu *solus per aqua, sanus per aquam* (zdrowy dzięki wodzie) lub *sanitas per aqua* (zdrowie dzięki wodzie). Potocznie słowo spa kojarzone jest dzisiaj z językiem angielskim, w którym oznacza miejscowość uzdrowiskową lub obiekt z zabiegami spa. Choć samo pojęcie spa rozumiane jako gałąź przemysłu upowszechniło się dopiero na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w., to genza idei spa sięga czasów starożytnych cywilizacji. Za początek nowego przemysłu uważa się publikację J. Joseph'a z roku 1987 zatytułowaną *SpaFinder*. Był to pierwszy na świecie katalog hotelowy obiektów spa, który ukazuje się co roku do dzisiaj. Sprzedaż tej oferty odbywa się jednak głównie za pośrednictwem strony internetowej www.spafinder.com. Ponadto *SpaFinder* jest największą na świecie firmą marketingową branży spa z siedzibą w Nowym Jorku. Na początku lat 90. XX w. powołano do życia stowarzyszenie o nazwie *International Spa and Fitness Association* (w 1998 r. słowo „Fitness” zostało usunięte z nazwy, która odtąd przyjęła dzisiejsze brzmienie *International Spa Association* (ISPA) – Międzynarodowy Związek Uzdrowisk) zrzeszające ponad 3200 członków z 86 państw reprezentujących obiekty spa, jak również firmy oferujące produkty dla tych obiektów. ISPA proponuje definicję ujmując doświadczenie spa jako miejsce poświęcone wzmacnianiu całkowitego dobrostanu przez różnorodne profesjonalne usługi, które odnawiają ciało, umysł

19 Ibidem, s. 207.

20 Z. Kasiński, *Rynek usług uzdrowiskowych w Polsce*, Wyższa szkoła Zarządzania i Bankowości w Poznaniu, Poznań 2001, s. 14.

i duszę²¹. Powyższa definicja wskazuje wyraźnie na różnorodność sektora spa. Dzisiaj licznie występują podsektory w obrębie spa i już nie wystarcza stosowanie nazwy „spa” i założenie, że turyści będą wiedzieli czego oczekiwać. Odkąd nowoczesna koncepcja spa została ustanowiona w Stanach Zjednoczonych, jedną z klasyfikacji obiektów spa przedstawiła ISPA: club spa, cruise ship spa (spa na statku), day spa (spa dzienne), destination spa (spa jako miejsce przeznaczenia), medical spa (spa medyczne), mineral spring spa (spa z wodami mineralnymi), resort/hotel spa. W 2007 r. odbyła się pierwsza konferencja branżowa spa – Global Spa & Wellness Summit w Nowym Jorku, która stała się największym dorocznym wydarzeniem z tej dziedziny na świecie i do dzisiaj odgrywa istotną rolę w integrowaniu środowiska, śledzeniu nowych trendów i przeprowadzaniu badań w zakresie usług spa.

Poza ISPA na przestrzeni lat powstawały na świecie liczne narodowe i międzynarodowe organizacje z branży spa (British International Spa Association –BISA, Narodowe Stowarzyszenie Kurortów Litwy itp.). W Europie ta sama nazwa spa ma zgoła odmienne znaczenie, jakkolwiek coraz częściej obserwuje się przenikanie amerykańskich wzorców do europejskich spa. Słowo spa w rozumieniu ESPA (European Spas Association) Europejskiego Związku Uzdrawisk z siedzibą w Brukseli, założonego w 1995 r. i zrzeszającego 21 europejskich, narodowych stowarzyszeń z 20 państw, to źródło wód mineralnych, miejsce bądź miejscowość gdzie tego typu źródło zostało znalezione²². Należy mieć świadomość, że w nomenklaturze statystycznej ESPA, spa oznacza zarówno miejscowość, gdzie istnieją naturalne surowce lecznicze, jak i przedsiębiorstwo czy grupę przedsiębiorstw, oferujących zdrowotne zabiegi oparte na naturalnych bogactwach.

Na podstawie wyżej przedstawionych definicji można wnioskować, że w Polsce mamy do czynienia z rozumieniem słowa spa w znaczeniu europejskim, mając na myśli miejscowości uzdrowiskowe z natural-

nymi surowcami leczniczymi i obiekty spa znajdujące się na ich terenie i w znaczeniu amerykańskim kiedy do istnienia spa jako miejscowości czy obiektu nie jest konieczne istnienie naturalnych bogactw środowiska przyrodniczego (np. day spa). Na rynku europejskim słowo spa odwołuje się do tradycji. Tymczasem w Polsce nazwa ta jest wykorzystywana nie tylko przez obiekty, które a priori zostały oparte na idei spa, ale przypisywana jest często klubom fitness, gabinetom kosmetycznym czy ośrodkom odnowy biologicznej, które oferują kilka prostych zabiegów kosmetycznych lub urządzania mające w nazwie termin spa. Ponadto w wielu hotelach spa jedynie uzupełnia produkt podstawowy jakim jest np. usługa konferencyjno-szkoleniowa, stanowiąc usługę przyhotelową. Nadużycia w zakresie określania różnych obiektów mianem spa wynikają z braku ustawowej definicji słowa spa w polskim prawie. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z 17 lutego 2004 r. (Dz.U. Nr 31, poz. 272) zawiera jedynie regulacje dotyczące szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, tatuażu i odnowy biologicznej. W Polsce od 2009 r. działa natomiast Polskie Stowarzyszenie Spa i Wellness z siedzibą w Łodzi, a od 2012 Europejska Fundacja Spa. Ponadto w Polsce powstaje coraz więcej firm konsultingowych branży spa (np. ForSpa, Manager Spa, Spa Profeo Consulting, K&P Consulting Wellness & Spa, Spa-Project, Polski Instytut Spa i Wellness), oraz stron internetowych i portali (np. www.s-p-a.info, www.podarujspa.pl, www.spasjonaci.pl), jak również dostępny jest szereg czasopism (np. Spa Inspirations, Spa-Info). Co więcej polskie obiekty spa nie są członkami światowych czy europejskich stowarzyszeń spa, z wyjątkiem dwóch obiektów należących do dr Ireny Eris. W Polsce konsorcjum dwóch firm: Comforum oraz Germanischer Lloyd Sp. z o.o. (polskiej filii jednej z najstarszych i największych na świecie instytucji certyfikujących) wyznacza kryteria, standardy funkcjonowania tych obiektów i wprowadza system certyfikacji obiektów spa – SPA QUALITY STANDARD na jednym z 4 poziomów: Verified, Comfort, Prestige, Luxury.

21 www.experienceispa.com

22 www.espa-ehv.eu.

Poza tym certyfikacja obiektów spa w Polsce realizowana jest także przez TÜV Rheinland Polska Sp. z o.o.

Fenomen spa, będący syntezą wielu gałęzi przemysłu (kosmetycznego, hotelarskiego, turystycznego, medycyny konwencjonalnej i niekonwencjonalnej, psychologii itp.) oraz wielowiekowych i wielokulturowych tradycji wzbogacany jest o usługi, produkty czy rytuały nie związane z wodą, ale służące temu samemu celowi utrzymania zdrowia²³. Dlatego też współcześnie nazwa spa traci na swoim pierwotnym znaczeniu. Tradycyjne metody spa oparte na wodzie można odnieść równoznacznie do pojęcia balneoterapii i hydroterapii, stanowiących trzon lecznictwa uzdrowskiego w Polsce. Koncepcja lecznictwa uzdrowskiego w Polsce kształtowała się na przestrzeni wieków, ulegając wzbogaceniu o dodatkowe elementy, stanowiące jego nadbudowę i uzupełnienie w postaci: kinezyterapii [ćwiczenia w sali, terenoterapia (spacery, marsze, marszobiegi)], fizykoterapii [elektroterapia, magnetoterapia, ultrasonoterapia, laseroterapia, światłolecznictwo (helioterapia, lampy sollux, lampy kwarcowe itp.)], termoterapia (ciepłolecznictwo (sauna sucha i parowa, parafinoterapia), krioterapia)], diety, edukacji zdrowotnej. W wyniku otwarcia się Polski na inne kraje zachodnie i wschodnie, po blisko 50 latach stagnacji, XXI wiek przyniósł nam większą świadomość w zakresie dbałości o zdrowie, samopoczucie, urodę, sylwetkę, kondycję psychofizyczną, a więc profilaktykę, nowe metody lecznicze, co pozwala na poszerzenie klasycznego pojęcia lecznictwa uzdrowskiego sensu stricto rozumianego w Polsce jako forma pobytu w szpitalu czy sanatorium uzdrowskim o architekturze socrealistycznej, opłacanego często przez państwo dla ludzi starszych i schorowanych. Dzisiaj lecznictwo uzdrowskie można ująć szerzej, sensu largo biorąc pod uwagę w zakresie kinezyterapii (nordic walking, joga, fitness, pilates itp.), w zakresie fizykoterapii (terapię kreatywną, ergoterapia itp.), w za-

kresie termoterapii (sauna lodowa, sauna na podczerwień itp.), diety różnego rodzaju (kuchnia pięciu przemian, dieta odkwaszająca organizm itp.), jak również politykę prozdrowotną państwa w zakresie promocji zdrowia. Na terenie uzdrowiska obok lecznictwa uzdrowskiego pojawiają się współcześnie rozumiane produkty spa, takie jak: zabiegi kosmetyczne, odmładzające, odtruwające, odchudzające, relaksujące oraz te z zakresu medycyny niekonwencjonalnej (akupunktura, akupresura, refleksoterapia, litoterapia, galoterapia, fitoterapia, bioenergoterapia itp.). Współcześnie pojęcie spa jest odkrywane na nowo i ujmowane w ramy globalnego przemysłu. Stąd też zapewne zrodził się mariaż pojęcia spa ze znacznie szerszym pojęciem wellness. W uzdrowiskach realizowana jest filozofia wellness w formie lecznictwa uzdrowskiego i spa.

Koncepcja wellness powstała z połączenia well-being (z ang. dobrostan, dobre samopoczucie zastosowane przez Światową Organizację Zdrowia w nowej definicji zdrowia z 1946 r.) oraz fitness (działania ruchowe stosowane dla sprawności i dobrej kondycji ruchowej, wprowadzone w okresie amerykańskiego ruchu „Sport dla wszystkich” w 1953 r.). Rozpropagował ją amerykański lekarz H. Dunn w 1959 r. i określił wellness jako specjalny stan zdrowia, na który składa się przede wszystkim dobre samopoczucie i zrozumienie człowieka jako istoty składającej się z ciała, ducha i umysłu, zależnej od środowiska, w którym żyje²⁴. Ta definicja sugeruje również, że wellness nie jest produktem, który można kupić czy sprzedać. Wellness jest raczej stylem życia, stanem świadomości, który przewodzi jakości naszych relacji ze światem dlatego nie może być postrzegany oddzielnie od środowiska, w którym występuje. Wellness zakłada, że człowiek jest istotą składającą się z ciała, ducha i umysłu, które powinny pozostać w równowadze, aby człowiek pozostał w zdrowiu. Rozpatrywał pojęcie wellness jako stan dobrego samopoczucia fizycznego,

23 A. Koreńczuk, *Turystyka spa i wellness*, [w:] *Turystyka zdrowotna*, red. M. Boruszcak, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk 2010, s. 112-113.

24 N. Sallmann, *Megatrend Wellness & Spa dla rynku usług wolnego czasu i hotelarstwa w XXI wieku*, Wyd. Polska Akademia Gościnności, Kraków 2010, s. 29.

psychicznego, jak i społecznego. Na filozofię wellness należy spojrzeć wielowymiarowo rozszerzając ją o aspekt: seksualny, emocjonalny, kulturalny, finansowy, etyczny i egzystencjalny.

Ludzie konsumujący usługi wellness wykazują się wyższą świadomością zdrowia od innych i pragną zrobić coś dla zdrowszego stylu życia (świadomość zdrowego odżywiania, ćwiczeń fizycznych itp.). O ile dla H. Dunna można nazwać „ojcem” pojęcia wellness, o tyle źródeł holistycznego podejścia do człowieka należy szukać w starożytnych kulturach: chińskiej, hinduskiej czy Egiptu, Grecji i Rzymu. Na przestrzeni lat powstały na świecie liczne narodowe i międzynarodowe organizacje zajmujące się koncepcją wellness. W Niemczech już w 1990 r. rozpoczęła działalność Deutsche

Wellness Verband, pierwsze tego typu stowarzyszenie w Europie. Alpine Wellness jest międzynarodową organizacją zrzeszającą hotele wellness zlokalizowane w Alpach na terenie trzech partnerskich państw: Austrii, Niemiec i Szwajcarii.

Wellness jest dynamiczny i wynika z ciągłego pobudzania i ewolucji świadomości i jest sposobem bycia, postawą i ciągłym procesem prowadzącym do wydłużania życia. W procesie ewolucji pojęcie wellness zostało wzbogacone o pojęcie selfness, które wiąże się z samotransformacją, zachowaniem harmonii między pracą, a życiem osobistym. Duchowym uzupełnieniem, przejawiającym się wewnętrzną przemianą i pracą nad sobą, dla stanu selfness jest stan mindness, co graficznie przedstawiono na rys. 1.

Rys. 1. Ewolucja pojęcia wellness w XXI wieku

Źródło: N. Sallmann, op. cit., s. 41.

W kontekście powyższych rozważań można skonstatować, że nowoczesność uzdrowisk i przedsiębiorstw uzdrowiskowych wiąże się z systemowym wdrażaniem filozofii wellness opartym na promocji i edukacji zdrowotnej społeczeństwa. Stanowi ona alternatywę dla medycyny tradycyjnej, farmakoterapii, dającej często pozornie szybsze rezultaty czy użalania się nad sobą. Wellness jest wyborem zakłada-

jącym odpowiedzialność za jakość swojego życia.

3. Tradycja a nowoczesność w uzdrowiskach

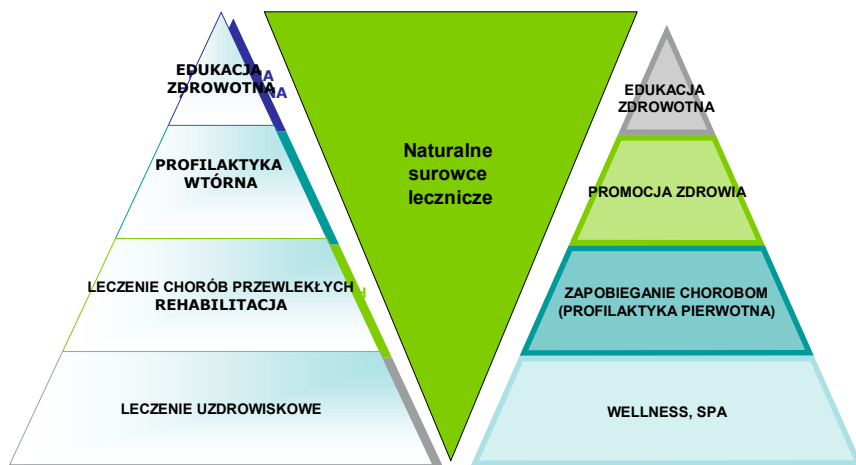
W świetle ustaleń zawartych w poprzednim rozdziale można stwierdzić, że ze względu na określone czynniki pojęcia tradycji i nowoczesności w uzdrowisku są zarazem:

- tożsame w stosunku do siebie (**tradycja = nowoczesność**),
- rozbieżne w stosunku do siebie (**tradycja ≠ nowoczesność**),
- komplementarne w stosunku do siebie (**tradycja n nowoczesność**).

Biorąc pod uwagę aspekt przedmiotowy w uzdrowiskach i lecznictwie uzdrowiskowym, pojęcia tradycji i nowoczesności są tożsame bowiem zarówno w przeszłości, jak i współcześnie o specyfice uzdrowiska świadczą walory uzdrowiskowe oraz infrastruktura uzdrowiskowa a lecznictwo uzdrowiskowe bazuje na naturalnych surowcach leczniczych. Ponadto pojęcie lecznictwa uzdrowiskowego w zakresie balneoterapii, hydroterapii pozwala je utożsamiać z pierwotnym znaczeniem słowa spa.

Tym co odróżnia tradycję od nowoczesności w uzdrowiskach jest pojęcie wellness, które a priori wiąże się z profilaktyką pierwotną. Wszystkie starożytne kultury przejawiały holistyczne podejście do zdrowia człowieka, podkreślające to co obecnie zostało przyjęte jako połączenie ciała, umysłu i ducha wraz z otaczającym środowiskiem i ludźmi. Równocześnie owe kultury nie tylko były zainteresowane leczeniem chorób co ich zapobieganiem stosując

produkty nazywane dzisiaj spa i wellness nie jako rozwiązania alternatywne lecz jako podstawową część ogólnego systemu medycznego. Obecnie starożytne systemy medyczne (medycyna niekonwencjonalna) w krajach tzw. kultury zachodniej, straciły na znaczeniu jako systemy lecznicze zyskując na znaczeniu w dziedzinie profilaktyki i promocji zdrowia na terenie uzdrowisk. Współcześnie z profilaktyką pierwotną wiąże się filozofia wellness, będąca z kolei wynikiem działań promujących zdrowie, których niezbędnym elementem jest edukacja zdrowotna. Jej procesowy charakter zakłada świadome i permanentne dążenie do długowieczności i długoterminowego zdrowia, którego jednym z przejawów będą wyjazdy do uzdrowisk (zarówno krótko-, jak i długookresowe). Przeciwwagą stanowi dzisiejszy system lecznictwa uzdrowiskowego wciąż jeszcze oparty na profilaktyce wtórnej osób chorych, finansowany w większości przypadków przez NFZ, ZUS, KRUS, PFRON itp., pozwalający na okresowe, okazjonalne pobyty w uzdrowiskach, a nie odpowiedzialny i świadomy wybór na rzecz poprawy i utrzymania zdrowia (rys. 2.).

Rys. 2. Zadania tradycyjnego lecznictwa uzdrowiskowego a zadania wellness

Źródło: opracowanie własne

Na przestrzeni dziejów wyjazd „do wód” przeszedł znaczącą ewolucję: od produktu elitarnego, dostępnego tylko dla nielicznych uprzywilejowanych jednostek, do produktu powszechnego, z którego mogą korzystać wszyscy. Upaństwowienie większości polskich uzdrowisk i włączenie lecznictwa uzdrowiskowego do systemu bezpłatnej opieki zdrowotnej oraz rozwój na szeroką skalę turystyki socjalnej w latach po II wojnie światowej spowodowało upowszechnienie produktu uzdrowiskowego w Polsce oraz określiło stopień dostępności do danego dobra uzdrowiskowego²⁵ i zasadę odpłatności. Obecnie obserwuje się coraz częściej pobyty komercyjne w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego. Ponadto współcześnie mamy do czynienia z zaawansowaną technologią informacyjno-komunikacyjną (TIK), nowymi metodami zarządzania obszarem i zakładem lecznictwa uzdrowiskowego opartymi na współpracy sieciowej, nowoczesnymi rozwiązaniami technologicznymi w zakresie ekologii, urządzeń i sprzętu uzdrowiskowego, nową formą własności zakładów lecznictwa uzdrowiskowego.

Pojęcia tradycji i nowoczesności w uzdrowiskach są w stosunku do siebie komplementarne, wzajemnie się uzupełniając i dopełniając. Tym co pozwala na ujęcie komplementarne tradycji i nowoczesności w uzdrowiskach jest aspekt podmiotowy. Bowiemy od najdawniejszych czasów do dzisiaj uzdrowiska odwiedzają turyści²⁶ głównie w celach leczniczych, wypoczynkowo-rekreacyjnych czy towarzyskich, co stanowi część wspólną przeszłości, teraźniejszości i przyszłości. Różnice wynikają ze stopnia nasilenia i rozwoju funkcji pełnionych przez uzdrowiska na przestrzeni lat, które determinują rodzaje celów przyjazdów, długość pobytów i formy spędzania czasu. Współcześnie uzdrowiska pełnią dodatkowe funkcje wynikające z funkcji leczniczej i turystycznej (np. profilaktycz-

ną, kulturową, edukacyjno-wychowawczą, ekologiczną). W części uzdrowisk znajdują się i takie, które mają rozwinięte także na znaczną skalę funkcje pozalecznicze często nie związane z turystyką: mieszkalną, usługową, rolniczą i przemysłową²⁷.

4. Kształtowanie wizerunku uzdrowisk przez filozofię *spa* i *wellness* w kontekście marketingu terytorialnego

W warunkach dynamicznej gry konkurencyjnej uzdrowiska zaczęły tworzyć kompleksowy produkt uzdrowiskowy oparty na tradycji lecznictwa uzdrowiskowego i nowoczesności filozofii *spa* i *wellness*. Liczba i różnorodność oferowanych produktów profilaktycznych produktów prozdrowotnych na rynku usług *spa* i *wellness* sprawia, że konsument coraz częściej dokonuje wyboru produktu na podstawie ogólnego wrażenia, określonego skojarzenia, emocji, opinii na temat danego uzdrowiska. Pozytywne postrzeganie uzdrowiska ułatwia, a często warunkuje podjęcie decyzji o podróży do uzdrowiska.

Odwołując się do G. Hamela i C. K. Prahalda należy wskazać wizerunek jako strategicznie istotny zasób uzdrowisk w procesie uzyskiwania przewagi rynkowej²⁸. Kształtowanie wizerunku jest istotnym elementem budowania przewagi konkurencyjnej uzdrowisk nad innymi miejscowościami turystycznymi w Polsce, w Europie i na świecie. To, co odróżnia jedno uzdrowisko czy grupę uzdrowisk od innych miejscowości im podobnych jest największym kapitałem i podstawą do tworzenia unikalnego wizerunku uzdrowisk. Oznacza to sprzedaż takiej wartości turyście i kuracuszowi, której inne miejscowości nie są w stanie zastąpić innym produktem. G. Hamel i C. K. Prahalda określa je jako *core competence* (kluczowe kompetencje)²⁹ danego miejsca. Wizerunek jest elementem wartości uzdrowiska postrzeganego przez potencjalnych i realnych mieszkańców, turystów, inwestorów oraz przedsiębiorców. Marketing terytorial-

25 Dobra uzdrowiskowe w postaci określonego klimatu, wód leczniczych i mineralnych, gazów leczniczych oraz borowiny, leczenie uzdrowiskowe zalicza się do dóbr publicznych.

26 Turysta to odwiedzający, który w miejscu odwiedzanym pozostaje przynajmniej na jedną noc, korzystając z usług publicznej lub prywatnej bazy noclegowej; Terminologia turystyczna. Zalecenia WTO, ONZ-WTO, UKF i T, Warszawa 1995, s. 5

27 J. Groch J., op. cit., s. 54-64

28 G. Hamel, C.K. Prahalad, *Przewaga konkurencyjna jutra*, Business Press, Warszawa 1999, s. 6.

29 G. Hamel, C.K. Prahalad, *The Core Competence of the Corporation*, Harvard Business Review, May-June 1990, s. 80.

ny polegający na traktowaniu powyższych podmiotów jako specyficznych klientów, wymusza podejmowanie ciągłych i systematycznych działań zmierzających do odpowiedniej dbałości o wyrazistość i jakość wizerunku uzdrowiska. Proces jego kształtowania jest istotnym elementem i celem marketingu terytorialnego. A. Szromnik, rozumie wizerunek obszaru jako całość kształt subiektywnych wyobrażeń, jakie wytworzyły się w umysłach ludzi jako efekt percepcji danego terytorium³⁰. Wizerunek jest więc wytworem procesów psychicznych, kształtowanych pod wpływem informacji docierających do jednostki z otoczenia. Głównymi determinantami wizerunku marketingowego miejsca według K. Wójcik są „stan organizacji”, „komunikowanie o tym stanie” oraz „społeczny rezonans”³¹.

Przez stan miejsca autor rozumie elementy stałe nie poddające się zmianom czy modyfikacji i komponenty, których modyfikacja lub zmiana jest możliwa³². Do tych pierwszych zalicza się m.in.: położenie geograficzne, walory przyrodnicze (np. naturalne surowce lecznicze, klimat) i antropogeniczne (np. historia, tradycja, kultura, zwyczaje, zabytki). Do elementów poddających się zmianie należą m.in.: infrastruktura i atrakcje turystyczne, potencjał zasobów ludzkich, klimat inwestycyjny, mentalność itp. Istotnym elementem stanu miejsca, który integruje tą grupę cech i właściwości miejsca jest jego tożsamość (*place identity*). Jest to realny obraz złożony z zespołu atrybutów, które w sposób jednoznaczny i efektywny umożliwiają z jednej strony rozpoznanie miejsca i jego identyfikację rynkową, a z drugiej – wyróżnienie spośród grupy innych, podobnych miejsc. Tożsamość miejsca to jego kompleksowy, wielowymiarowy obraz ukształtowany w wyniku długotrwałego, planowego i racjonalnego upowszechniania w otoczeniu jego charakterystycznych cech, właściwości i funkcji³³. Jednym z waż-

niejszych celów marketingu terytorialnego jest stworzenie i komunikowanie silnej, rozpoznawalnej marki miejsca. Jednostce terytorialnej powinno zależeć na ekspozowaniu wyróżników tożsamości miejsca w stosunku do miejsc o podobnym charakterze (np. uzdrowisko), a nie odwoływaniu się w komunikacji marketingowej stale do tych samych elementów, takich jak: piękne widoki, cisza, spokój, natura, wysoka jakość, czyste środowisko, itp. Chcąc zdobyć społeczny rezonans jednym z ważnych argumentów i elementów składowych zawartych w komunikacie marketingowym jest geograficzne odniesienie uzdrowiska, a więc zakorzenienie go w konkretnym regionie czy idąc w kierunku zagranicznej turystyki uzdrowiskowej, w kraju. Tworzenie wizerunku uzdrowiska powinno opierać się na jego geograficznej identyfikacji czego efektem jest wiązanie uzdrowiska w świadomości turystów i kuracjuszy z określonym regionem czy krajem i kształtowanie spójnego, zintegrowanego produktu na poziomie gminy, regionu czy kraju. Dzięki takiej zależności gmina uzdrowiskowa, region z uzdrowiskami czy kraj z wyszczególnionymi uzdrowiskami staje się beneficjentem w zakresie określonych zabiegów marketingowych bowiem prawie automatycznie rośnie ich świadomość w umysłach turystów i kuracjuszy krajowych i zagranicznych, ich rozpoznawalność rynkowa, a przede wszystkim poprawia się ich wizerunek. Uzdrowiska stają się w ten sposób nie tylko znane i rozpoznawalne na tle innych miejscowości turystycznych, ale przede wszystkim stają się produktem prestiżowym, dającym korzyści wszystkim podmiotom zlokalizowanym na jego terenie w postaci:

- zwiększenia aktywności gospodarczej uzdrowiska,
- zmniejszenia migracji społeczności lokalnej,
- zmiany mentalności lokalnej społeczności,
- wyzolenia ducha przedsiębiorczości lokalnej społeczności,
- zwiększenia lojalności wobec marki uzdrowiskowej,
- zmniejszenia wrażliwości na ceny,

30 A. Szromnik, *Marketing terytorialny*, Wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010, s. 134.

31 K. Wójcik, *Public relations wiarygodny dialog z otoczeniem podręcznik dla teoretyków poradnik dla praktyków*, Warszawa 2005, s. 39-42.

32 M. Florek, *Podstawy marketingu terytorialnego*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2007, s. 97.

33 A. Szromnik, op. cit., s. 135-136.

- nawiązania do tożsamości lokalnej i regionalnej w kosmetykach, zabiegach, żywieniu, architekturze wnętrz,
- wzrostu kwalifikacji kadry,
- ekspansji na nowe rynki (wyjazdy wielopokoleniowe-turystyka prorodzinna),
- powstania nowych, specjalistycznych i tematycznych produktów,
- wyróżnienia się uzdrowiska na krajowym, europejskim i międzynarodowym rynku usług turystycznych i uzdrowiskowych.

Zorientowana geograficznie strategia marketingowa w zakresie tworzenia nowoczesnego wizerunku uzdrowisk na szczeblu lokalnym, regionalnym, czy krajowym, wzmacniająca jednocześnie siłę marketingowej argumentacji wszystkich podmiotów działających na terenie uzdrowisk, wymaga ich kooperacji i wspólnego dialogu w zakresie eksponowania atrakcji, stanowiących wyróżnik identyfikacyjny uzdrowisk.

Przyjmuje się, że unikalne, niepowtarzalne zasoby poszczególnych uzdrowisk w postaci walorów uzdrowiskowych, infrastruktury uzdrowiskowej w połączeniu z nowoczesnymi zabiegami opartymi na filozofii *spa i wellness* są w stanie na tyle wyróżnić uzdrowisko od reszty mu podobnych uzdrowisk i innych miejscowości turystycznych, że w rezultacie oraz wywoła określone skojarzenia, wzbudzi emocje, będzie determinować zachowania i postawy prozdrowotne oraz przyczyni się do stworzenia wizerunku nowoczesnego uzdrowiska.

Zakończenie

W uzdrowiskach obserwuje się wchodzenie z tradycją opartą na tożsamości lokalnej i regionalnej w nowoczesność opartą na filozofii *spa i wellness*, która daje im szansę rozwoju społeczno-gospodarczego. Uzdrowiska w nowej odsłonie, posiadające nowoczesny wizerunek zaczęły być identyfikowane z podejściem profilaktycznym do życia i zdrowia i postrzegane jako miejscowości, do których jedzie się po zdrowie, dobre samopoczucie, urodę i sylwetkę.

Literatura:

1. Bacon W., *Economic systems and their impact on tourist resort development: the case of the Spa in Europe* [w:] *Tourism Economics*, 1998 vol. 4 nr 1.
2. Boruszcak M., Golba J., Hadzik A., *Ewolucja i stan obecny uzdrowisk w Polsce*, [w:] *Turystyka zdrowotna*, red. M. Boruszcak, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk 2010.
3. Firlej W., *Szlakiem podróży turystycznych starożytnych Greków i Rzymian*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Warszawie, Zeszyty Naukowe nr 4 1999.
4. Florek M., *Podstawy marketingu terytorialnego*, Wyd. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2007.
5. Groch J., *Badania diagnostyczne uzdrowisk polskich z zastosowaniem metod wielowymiarowej analizy porównawczej*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków 1991.
6. Hamel G., Prahalad C.K., *Przewaga konkurencyjna jutra*, Business Press, Warszawa 1999.
7. Hamel G., Prahalad C.K., *The Core Competence of the Corporation*, Harvard Business Review, May-June 1990.
8. Kaczmarek J., Stasiak A., Włodarczyk B., *Produkt turystyczny*, Polskie Wyd. Ekonomiczne, Warszawa 2010.
9. Koreńczuk A., *Turystyka spa i wellness*, [w:] *Turystyka zdrowotna*, red. M. Boruszcak, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk 2010.
10. Korporowicz V., *Promocja zdrowia. Kształtowanie przyszłości*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2008.
11. Kasiński Z., *Rynek usług uzdrowiskowych w Polsce*, Wyższa szkoła Zarządzania i Bankowości w Poznaniu, Poznań 2001.
12. Kulczycki Z., *Zarys historii turystyki w Polsce*, Sport i Turystyka, Warszawa 1977.
13. Madeyski A., *Zarys historii polskich uzdrowisk* [w:] *Uzdrowiska polskie*. Informator, red. A. Madeyski, Izba Gospodarcza „Uzdrowiska polskie”, Warszawa 1999.

14. Sallmann N., *Megatrend Wellness & Spa dla rynku usług wolnego czasu i hotelarstwa w XXI wieku*, Wyd. Polska Akademia Gościnności, Kraków 2010.
15. Straburzyński G., Straburzyńska-Lupa A., *Medycyna fizykalna*, Wyd. II, PZWL, Warszawa 2000.
16. Szromnik A., *Marketing terytorialny*, Wyd. Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2010.
17. *Terminologia turystyczna. Zalecenia WTO, ONZ-WTO, UKF i T*, Warszawa 1995.
18. Warszńska J., Jackowski A., *Podstawy geografii turystyki*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 1978.
19. Wolski J., *Wypoczynek i turystyka w uzdrowiskach*, AWF w Poznaniu, Poznań 1978.
20. Wójcik K., *Public relations wiarygodny dialog z otoczeniem podręcznik dla teoretyków poradnik dla praktyków*, Warszawa 2005.

www.experienceispa.com

www.espa-ehv.eu

Aktywność samorządów małych miast w innowacyjnym postrzeganiu funkcji lecznictwa uzdrowiskowego (doniesienie naukowe)

Obecny stan kondycji fizycznej oraz zdrowia społeczeństwa polskiego pozostawia wiele do życzenia. Polacy mimo znacznego wzrostu ilości obiektów zwanych spa i wellness w niewystarczający sposób poprawiają swój stan zdrowia. Polacy żyją znacznie krócej od mieszkańców innych państw wysokorozwiniętych. Można to zjawisko postrzegać jako element kryzysu cywilizacyjnego, którego skutki i zagrożenia są znacznie groźniejsze niż w innych dziedzinach społecznych. W związku z tym, rozwój turystyki uzdrowiskowej, łączącej funkcję profilaktyki, leczenia i rehabilitacji z funkcją poznawczą, a przede wszystkim umożliwiającą czasowy wyjazd ze stałego miejsca zamieszkania, ma kapitalne znaczenie dla promowania zachowań pro zdrowotnych.

Wychodząc naprzeciw powyżej zaznaczonym zapotrzebowaniom, samorządy wielu polskich gmin przystąpiły (po wejściu w życie ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych z dnia 28 lipca 2005 r.), do działań związanych z uzyskaniem statusu uzdrowiska. Nie zważając na problemy i trudności piętrzące się w budowaniu i funkcjonowaniu uzdrowisk, wynikające z zapisów obecnego ustawodawstwa, coraz większa grupa gmin, przystępuje do opracowań, które zostaną umiejscowione w „operacie uzdrowiskowym”. Operat uzdrowiskowy to interdyscyplinarne koordynowane przez planistę będącym urbanistą, opracowanie charakteryzujące obszar gminy oraz występujące na obszarze gminy surowce lecznicze a także klimat leczniczy.

Z dotychczasowych obserwacji wynika, że szczególnie aktywne w ubieganiu się o status uzdrowisk, są gminy wiejskie i miejsko-wiejskie posiadające bogate walory środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz tradycje turystyczne. Są wśród nich również, takie które w skutek uwarunkowań historyczno-ekonomicznych oraz szybkiego rozwoju nowych technologii, ograniczyły rozwój przemysłu lub utraciły go zupełnie. Bardzo często na skutek utraty lub zmniejszenia dochodów własnych, samorządy poszukują nowego kierunku rozwoju. Najczęściej jest to funkcja turystyczna, a nierzadko „pomysł na uzdrowisko”. Paradoxem może się wydawać fakt, że bardzo często czynniki „przemysłotwórcze” decydujące o powstaniu i rozwoju przemysłu, wykorzystane są do utworzenia współczesnych uzdrowisk.. Mało kto zdaje sobie sprawę z faktu funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego na obszarach dawnych ośrodków przemysłowych. Liczne są również przykłady wykorzystywania poszukiwawczych odwiertów geologicznych złóż ropy naftowej , węgla czy rud metali jako „darmowe” odwierty wód leczniczych czy mineralnych. Jest to tak obecnie modny innowacyjny sposób myślenia i działania. Wiele jest takich przykładów wśród istniejących już uzdrowisk i tych gmin, które ubiegają się o nadanie statusu kurortu.

Pas gmin nadmorskich czy polski centralnej i zachodniej to obszary Polski, które zupełnie nie posiadają uzdrowisk lub posiadają jednostkowe młode uzdrowiska będące w stanie rozwoju. Między innymi zalicza się do nich województwo: lubuskie,

opolskie, łódzkie oraz warmińsko – mazurskie i podlaskie. Należy podkreślić, że opisane przykłady mają jedynie zasygnalizować najnowsze tendencje wprowadzania przez samorządy innowacyjnych działań zmieniających dotychczasową funkcję na „nową uzdrowską”. Bo ta daje z kolei szansę budowy nowej infrastruktury „stymulującej” rozwój gminy oraz bazy lecznictwa uzdrowskiego i rozwój gospodarczo ekonomiczny gmin. Gminy uzdrowskie posiadają „większą siłę przebicia” w szczególności w ubieganiu się o środki pomocowe skierowane w ostatnich latach jak i nowym projekcie na lata 2014-2020, na budowę infrastruktury uzdrowskiej.

Wielu współczesnych włodarzy małych miast i wsi nie obawiając się zmian, w sposób rozważny, pragmatyczny, a zarazem nowatorski – innowacyjny, rozpoczęli działania zmierzające do znalezienia się wśród „wybranych 44 gmin uzdrowskich”. Zaliczamy do nich gminę Frombork i Miłomłyn w województwie warmińsko – mazurskim, gminę Uniejów i gminą Zgierz w województwie łódzkim, gminę Łagów w województwie lubuskim czy gminę Dębica w województwie podkarpackim. W sposób świadomy użyto dla określenia grupy gmin uzdrowskich przymiotnika „wybranych”. Przecież aby zostać uzdrowskim statutowym tj. takim które posiada statut przyjęty przez radę gminy i zatwierdzony przez Ministra Zdrowia, należy spełnić szereg wymogów nałożonych zapisami ustawy o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich z dnia 28 lipca 2005 r., (Dz.u.05.167.1399) oraz ustawy o zmianie ustawy o lecznictwie uzdrowskim, uzdrowskach i obszarach ochrony uzdrowskiej oraz o gminach uzdrowskich oraz niektórych innych ustaw z dnia 4 marca 2011 r. Wymogi stawiane przed nowymi samorządami ubiegającymi się o status uzdrowska nakazują spełnienie łączne pięciu warunków:

1)posiadanie złoża naturalnych surowców leczniczych o potwierdzonych właściwościach leczniczych na zasadach określonych w ustawie;

2)posiadanie klimatu o właściwościach leczniczych potwierdzonych na zasadach określonych w ustawie;

3)posiadanie na wybranym obszarze zakładów lecznictwa uzdrowskiego i urzędzeń lecznictwa uzdrowskiego, przygotowanych do prowadzenia lecznictwa uzdrowskiego;

4)spełnienie określonych w przepisach o ochronie środowiska wymagań w stosunku do środowiska;

5)posiadanie infrastruktury technicznej w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej, w zakresie transportu zbiorowego, a także właściwej gospodarki odpadami.

Jak wcześniej wspomniano, to właśnie te wyżej wymienione uwarunkowania muszą znaleźć się w operacie uzdrowskim przedkładanym do akceptacji Ministrowi Zdrowia. Im pełniejsze i bardziej innowacyjne założenia projektowe powstającego uzdrowska są zawarte w operacie tym łatwiej i zdecydowanie szybciej nowo powstające czy rozwijające się uzdrowsko może konkurować z ośrodkami o najwyższym standardzie. Należy podkreślić że uzyskanie marki „uzdrowsko” niesie za sobą dodatkowe informację. Mówiąc że zapraszamy do tych szczególnych miejsc jednocześnie informujemy, że kuracjusz będzie przebywał nie tylko w przyjaznym – zdrowym dla ciała i ducha środowisku, ale również będzie „obsługiwany” przez wysokiej klasy infrastrukturę techniczną, komunikacyjną, gastronomiczną, hotelarską, przewodnicką.

Przytoczone przykłady wydają się potwierdzać regułę, że nie ma rzeczy niemożliwych do wykonania. Podstawowym warunkiem jest innowacyjne myślenie i dobrze przygotowany projekt zgodny z wymogami prawa zarówno ustawy o uzdrowskach jak i planowaniu przestrzennym. Oczywiście zawsze występują bariery i ograniczenia, ale i te mogą również przyczyniać się do jeszcze bardziej zaskakujących i nowatorskich rozwiązań funkcjonalnych i przestrzennych gmin uzdrowskich.

